

Lühikeled

I n t u s t a m i s e d

püha inimeste elust.

W e b r u a r.

Bene keelest ümberpandud.

.....

Wäljaantud

Saaremaa Püha Nikolai Wemmaliko seltsi
fuluga.

Kuresaare linnas.

Trükitud „Kuresaare Nädalilehe“ kirjadega.

Püha martri Triwoni kannatamised.

1. Debruaril.

Püha Triwon sündis kolmandama aastasaja algusel Brigia maal, Kampfada külas, Apameja linna ligidal, jumalakartlikuist wanematest; tema isa ja ema olivad talupojad ning kaswatasiwad poega Issanda seaduses. Tuba poisikese põlwes täitis armuline Issand teda oma püha Waimu wäega ning andis temale meelewalla kõiksugused tõwed ja haigused terweks teha.

Sell ajal walitses Roomas keiser Gordian, kes küll pagana usku oli, aga ristirahwast mitte taga ei kiusanud. Keisril oli tütar, kes imeilusa näuga ning targa mõistusega oli ning keda mitmed suured würstid omale koida tahtsiwad. Aga selle neitsikese peale tuli häkitselt see raske töbi, millest Ewangelium tihti jutustab ning mis Issand oma sõna wäega terweks tegi. Nojane waim läks neitsikese sisse ning waewas teda hirmsal kombel.

Tema isa langes selle asja pärast suure kurbduse sisse, pruukis kõik nõuud ära ning kutsus kõige

kuulsamad arstid tütarit tohterdama; aga kõik oli ilma asjata: ükski ei võinud neitsikese waewa wä-
hendada ning tema waewa ning walu sees kordas
ikka, et üksnes Triwon võib teda terweks teha.
Ükski ei teadnud, kes see Triwon on, kellest neitsi-
kene rääkis; keiser käskis kõiges omas riigis teda
otsida, ning palju selle nimelisi inimesi sai kuninga
kotta kutsutud; aga ükski neist ei võinud kuninga
tütarit terweks teha. Wiimaks saiwad kuninga saa-
dikud jenna külasse, kus Triwon elas. Tema oli
siis seitseteistkümmend aastat wana ja hoidis ühe
järwe ääres hane karja. Kui keisri saadikud teada
saiwad, et tema nimi Triwon on, siis nad wõtsiwad
teda enesega ning wiiswad Rooma.

Kui Triwon teada sai, mis töbi neitsikesel oli,
siis pani ta enese peale paastu, tegi kuus pääwa
palwet ning palus Jumalalt abi. Issand wõttis
tema palwe kuulda ning andis temale meelewalla
kurja waimu üle. Tema ajas teda Issanda Jeesuse
Kristuse nimel neitsikese seeft wälja, ning pärast küsis
temalt, missuguse meelewallaga ta teda waewas.

Rojane waim kostis: „Meil ei ole mingisugust
wõimust nende üle, kes Jumalat tundwad ning
Tema ainusündinud Poja sisse usuwad, nende ees
tunneme meie hirmu; aga meil on suur meelewald
nende üle, kes Issanda sisse ei usu, ning niisugusid
tegusid teewad, mis meie meelepärast on. Nemad
taganewad ise Jumalast, oma Loojast ära, ning
teewad ennast heameelega meie sõbradeks.

Need paha waimu sõnad ning see imetegu, mis
Issanda nimel tehtud sai, täitsiwad kõik, kes ku-
ninga kojas oliwad, suure imega. Mitmed neist

jätšivad wäerjumalate teenimise maha ning pöörsivad õige Jumala poole. Kuningas, kellel tütre terweks saamise pärast väga suur rõõm oli, andis Trimonile kallid kingitused, aga Trimon jagas kõik waestele. Koju saades, hakkas Trimon jälle endist wiisi elama, Jumalat usu ja armastusega teenides.

Mõned aastad pärast seda, tõusis risti rahwa tagakiusamine. Keiser Detšius astus aujärje peale ning andis kõigi maawalitsejatele käsu — kõiki neid ristiinimesi piinata ja surmata, kes omast usust mitte ära ei tagane. Sai Trimoni peale kaematud, et ta Kristuse sisse usub ning paganaid oma usku pöördada püüab. Maawalitseja Akwilin saatis sõamehed tema järele. Sõamehed leidsivad väga kergeste Trimoni ülesse, sest tema ei püüdnud ennast nende eest warjada, waid kuulutas julgeste Kristust ning andis ise ennast sõameeste kätte, kes teda Nifea linna maawalitseja (eparhi) ette wiisivad. Maawalitseja, kelle ümber tema sõariistade kandjad ning teenrid olivad, kutsus Trimoni kohtu ette ning küsis temalt tema nime, seisust, usku ning isamaad.

— Minu nimi on Trimon, kostis tema, — minu isamaa — Kampšada, Brigia maal; mina olen wabast seisusest, seepärast et ainust Jumalat teenin. Kristus on minu usk, minu auu, minu kroon.

— Sina wist ei teagi keisri käsust, ütles maawalitseja: — igakõik, kes ennast ristiinimeseks nimetab ning jumalaid ei kumarda, peab keisri käsu järele, surma nuhtluse alla langema. Paranda meelt ja jäta oma wale usk maha.

Oh, kui ma kõlblikuks saakš'in Kristuse minu

Jumala nime pärast libedad piinamised vastu võtta!
hüüdis Trimon.

— Ma annan sulle nõu jumalaid kummardada, ütles Akwilin, sest ma näen, et sull, noorel inimesel, veel täit mõistust ei ole, ning mull on hale meel find surma nuhtluse alla anda.

— Aga kui ma omas usus kindlaks jäen ning ennast Selle eest ohverdan, kes Ise minu eest ohvriks on saanud, siis seega näitan ma, et ma täie mõistuse sees olen, kostis Trimon.

— Ma lasen find tulega ärapõletada, ütles maawalitseja.

— Sina ähwardad mind selle tule sisse heita, mis warsti ära kustub, kostis Trimon wahwaste; — aga mina kuulutan sulle, et sa pead igawese tule sisse heidetud saama, kui sa mitte oma ebajumalaid maha ei jäta ja õiget Jumalat tundma ei hakka.

Siis käs kis maawalitseja teda armutumal kombel peksta. Aga piinamine ei wõinud ristiinimese kindlust kõigutada; seepärast jättis maawalitseja piinamise maha ning hakkas teda jälle sõnadega maenitsema.

— Paranda meelt, Trimon, ütles tema, ning kumarda jumalaid; igauks, kes kuninga käsu vastu paneb, ei wõi surmast peaseda.

— Aga mina ütlen teile, et igauks, kes taewa Kuninga ärasalgab, ei wõi mitte igawest elu pärida, kostis Trimon nõnda sama rahulikult ja kindlaste, kui ennegi.

— See taewa kuningas on Jupiter*) fina pead teda kummardama, ütles maawalitseja.

*) Jupiter ehk Sems oli wanast Kreeka rahwa kõige ülem ebajumal.

— Kõik, kes teda kummardavad, peavad hukka minema, kostis Triwon. — Teie usute tühje juttusid, kummardate hingetuid nikerdud kujusid ning ei taha seda õiget Jumalat tundma hakata, Kes taewa on loonud, maa wete peale kinnitanud ning teda õhuga ümberpiirnud; Kes kõige asjale on näu ja kõigile elu annud; Kes inimese on loonud ja teda kõige looduse üle walitsejaks pannud. Tema, see taewa Isa, on langenud inimese peale halastanud ning oma ainusündinud Poja maa peale läkitanud, et Tema inimeseks saaks, ning oma kannatamise ja surma läbi inimesed hukatusest peastaks. See Jumala Poeg, Kes oma hea tahtmise järele on risti peal surunud, on surnuft ülestõusnud, taewa läinud ning istub Jumale see Isa paremal käel. Tema saab jälle suure wäe ja auuga tulema elawate ja surnute üle kohut mõistma ning igaihele tema tegude järele kätte tasuma. Tema on see kuningate Kuningas ja igawene Jumal. Teda peate teie kummardama, kui tahate igawesest tulest pääseda.

Maawalitseja, kes sell päawal jahi peale läks, käs kis Triwoni hobuse külge kinni siduda ja enese järele ajada. Si jõua seda häda ja waewa ülesrääkida, mis püha Triwon selle tee peal pidi ära kannatama: mõni kord wedas hobune teda maad mööda, mõni kord jäi ta hobuse jalgade alla; aga lootus Issanda peale kinnitas teda ning tema hüidis ühte puhku Daweti laulu sõnadega Jumala poole ja ütles: *Be a m o s a m m u d h ä s t i k i n n i o m a t e e j ä l g e d e p e a l , e t m o s j a l a d e i k õ i g u (P a u l 17 , 5) ; k i n n i t a m o s a m m u d o m a s õ n a s e e s , j a ä r a l a s e ü h t e g i*

nurjatumat wiifimõ üle meelewolda faada (Zaul 119, 133). Tasanduse ja armastusega palus ta oma piinajate eest ning hüüdis: „Oh Issand, ära arma neile seda mitte patuks!“

Kui maawalitseja sai jahi pealt tagasi tulnud, siis kutsus ta jälle püha martri enese ette ning küsis: — Tahad sa nüüd jumalatele ohwerdada, ehk ikka omas meeletuses kangeks jäeda?

— Sina oled ise meeletu, et sa maailma Loojat tunda ning kumardada ei taha, kostis Triwon. — Aga, kui mina mitte lunastlikku tõde ära ei salga, siis seega näitan mina, et ma täies mõistuses olen.

Maawalitseja käskis Triwoni wangitorni heita ning mõne päewa pärast kutsus teda jälle enese ette ning küsis temalt: „Ons waew ning wangi torn sulle nüüd tunda annud, et kuninga käsu wastu panemine üks meeletu asi on?“

— Triwon kostis: — Minu Jumal ja Issand, Keda ma teenin on mind oma karistusega juhatanud ja kinnitanud oma usku kõikumata finni pidama. Üksnes Teda kumardan mina; aga neid jumalaid, keda sina auustad, põlgan mina.

Siis käskis maawalitseja Akwilin Triwonit uueste hirmsal kombel piinata. Tema jalgade fisse saiwad naekad löödud, teda weeti kõiki linna uulitsaid mööda ning pekseti armutumal kombel; aga kõik seda kannatas Triwon wahwaste ära, kindlaste Issanda abi peale lootes. Tema sai jälle maawalitseja ette wiidud, kes tema kindlust imeks pani ning tema wastu ütles: Kas ja ikka weel piinamistest waewa ei tunne?

— Kas ja ikka weel Kristuse wäge, mis mind

finnitab, tunda ei taha ning aru ei saa, et Kristuse võimused ära võitmata on? Kostis marter temale.

Maawalitseja käskis Triwonit uueste piinata, — teda armutumal kombel peksta ning tema haavad tulega põletada. Aga seal juures sündis üks suur ime asi: piinajad nägivad ühte iseäralikku valgust, mis kannataja palge hiilgama pani ning ühte krooni, mis ülewelt martri pea peale mahalastud sai. Suures hirmus langesivad nad filmile maha; aga Triwon, väega kõrgelt finnitud olles, hüidis suure rõõmuga ning ütles: „Ma tänan Sind, oh Issand, et Sa mind mo waenlaste käes omast abist ilma ei jäta, waid kroonid mo pead wõitlemise pääwal, annad mulle lunastuse warjupaiga ning kaitse mind oma wägewa käega. Ma palun Sind, oh Issand, ole ulati minuga, finnita ja hoi mind, ning anna mulle jõudu jeda wõitlemist otsani ärawõidelda, et ma kõlblikuks saaksin õiguse krooni pärida kõigi nendega, kes Sinu püha nime armastawad.“

Kui maawalitseja Triwoni kõikumata kindlust nägi, siis katsus ta weel libeda sõnadega ning auu- nimele ja kingituste lubamisega teda tema usust ärapöörda; aga ta see nõuu ei maksnud midagi. Seepärast mõistis ta teda surma nuhtluse alla. Püha kannataja sai linna müüride taha wiidud, et seal teda ärasurmata; aga enne kui timuka mõel tema külge puutus, andis ta palwega oma hinge Jumalale.

Kristiinimesed, kes Nifeas elasivad, märkisiwad tema ihu linase riide sisse, wõidisiwad teda selle aja kumbe järele, kalli salwiga ning tahtsiwad teda seal- samas maha matta; aga püha marter ilmus neile

ning käskis oma ihu Kampfada külasse wiia, mis ka täidetud sai.

Püha martrite (naeste)

Perpetua ja Belitsitata kannatamised.

1. Webruaril.

Nende jutustamiste seas, mis püha martrite kannatamistest, kes esimestel risti usu aastasajadel piinatud said, on jutustamine Perpetua, Belitsitata ja nende seltsimeeste kannatamistest iseäranis tähelepanemise väärt. Bivia Perpetua oli üks noor, kahekümnekahe aastane, rikkast ja suurest sugust naesterahwas, Kartago linnast pärit. Sell ajal, kui tema oma wenna ning mõne ligidalt sõbraga ennast püha ristmist wastu wõtma walmistas, tõusis keisri Septimiuse Seweruse käsu järele kange ristirahwa taga kiusamine. (See tagakiusamine arwatakse ajalugude järele wiendamaks — ning algas 202 aastal, pärast Kristuse sündimist). Kõik need inimesed, kes ennast ristmise wastu walmistasiwad, said kinni wõetud ning kohtu ette wiidud. Nende seas oliwad: Bivia Perpetua, tema wend, tema ümmardaja Belitsitata ning noored mehed Saturnin, Sekundus ja Kewokat. Kohtumõistjad sundisiwad neid wäerjumalatele ohwrid tooma, aga nemad kostiswad kõik ühest juust, et nad

ainu õige Jumala sisse usuvad ning nikerdud kujukid kumardada ei wõi.

Sell ajal, kui kohus nende süid järele küsis, tuli Berpetua isa, kes kindel pagana usus oli jenna, ning hakkas ise tüdart ristiusku mahajätma sundima; aga tema püüdmine oli ilma asjata. See kord lasti küll kõik need inimesed, kes ristmist wastu wõtta tahtsiwad, lahti, aga salaja wahiti nende järel. Kõige see juures saiwad nad ometi mahi ennast ära ristida lasta. Pärast ristmist Berpetua ütles: „Kui ma pühast Waimust walgustud sain, siis palusin ma ainult ühte asja Jumalalt et Ta mulle eestulewate piinamiste ajal kannatust annaks.“

Mõne aja pärast wiidi neid wangi torni. Seal tuli neil hirmust waewa kannatada: wangide kamber oli nõnda pisukene ning nõnda wangisid täis, et seal luhwti puuduse pärast hingata raske oli; wangide hoidjad oliwad tigidad ja karedad nende wastu. Kõige rassem oli seal waestel naesterahwal, iseäranis weel seepärast, et Welitsitata oli käima peal ning pidi warsti lapse ilmale tooma, aga Berpetual oli imew laps feltsis. Aga ristiusu naesed kannatasiwad kõik nurisemata ära. Wiimaks saiwad nad kabe ristiusu diakoni palwe järele ühte suuremasse wangide kambri wiidud, kus sugulased wõisiwad neid waatamas käia. Oh küll Berpetua kindla nõuu oli wõtnud kõik piinamised wahwaste ära kannatada, siiski tegi wanemate kurbdus temale südame walu, iseäranis elatand isa silma wesi, kes teda kangeste ja haledaste palus wäerjumalatele ohwerdada. Tema ütles: Oh mo armas tütar, halasta mo wanaduse peale; tuleta meelde, et ma find üle kõigi asjade olen

armastanud; heida armu oma ilmaüita lapsuke peale; mis elu saab temal ilma finuta olema? Ära teuta oma suguvõsa, meie ei tohi siis kuzki oma nägu näidata kui fina timuka käe läbi ärasurmatud saad." Pärast seda langes wanamees mittu korda põlwile maha, libedat silma wet walades ning tütri kätele suud andes. Aga Perpetua ema ei lausunud sõnagi, waid ükspäinis nuttis. Võib olla, et ka tema salaja omas südamis ristiniimene oli ning mõistis, et tütar oma isa ning lapse pärast usku käest ära ei wõi anda. Isa ahastuse peale waadates, tundis Perpetua kanget südame walu; ka tema nuttis libedaste ning andis isale suud, aga siiski ei wõtnud ta isa palwet kuulda, kes tahtis, et ta Kristust ärasalgaks. Tema ütles isa wastu: „Ära kurwasta ennast, armas isa: kõik on Issanda käes. Meil ei ole mingisugust meelewalda eneste üle, waid meie peame ennast Issanda tahtmise alla heitma.“ Ennast täieste Jumala tahtmise alla andes, sai Perpetua ühe iseäraliku südame rahuga täidetud, nõnda et ka wangi torn ning libedad piinamised temale armsaks saiwad, seepärast, et ta Issanda pärast häda kannatas. Armuline Issand kinnitas teda nägemiste läbi ning tootas kõigile, kes Tema pärast piinamisi kannatawad, auu kroonid anda.

Ükskord kutsuti kõik wangid kohtu ette. Kohtu paika korjas suur hulk rahwast kokku. Wangid tunnistasiwad suure healega Issandat Jeesust Kristust. Kui Perpetua ette kutsuti, siis tungis tema isa laps süles, rahwa wahelt läbi, tuli Perpetua juure ning hakkas jälle teda paluma, et ta Kristust ärasalgaks, ning ütles tema wastu: „Halasta selle-

finatse waeße lapsufese peale; mis peab temast saama?" Ka ise kohtumõistja Hilarius hakkas õnnetu isa poolt seisma ning ütles Perpetua wastu: „Eks full ometi hale ei ole oma isa wiimsed elu aastad raske kurbdusega koormada, oma ilmajüita lapsufese maha jätta. Wõta kätte ning too jumalatele ohwrit.“

Mina ei wõi seda mitte teha, kostis Perpetua.

Kas ja siis tõeste kahtlemata tunnistad, et ja ristiniimene oled? küsis kohtumõistja.

Jah, mina olen ristiniimene.

Selle aja sees palus õnnetu isa ikka tütar. Kohtumõistja käskis teda ära minna. Aga kui ta mitte korraga ära ei läinud, siis löi teda üks sõdamees. See tegi Perpetua meele koguni haigeks. Kohtumõistja luges kohtu mõistmise otsuse ära: kõik ristiniimesed saiwad kiskja metsaliste söögiks mõistetud, mis keisri aujärje päria nime pääwal pidi toimetud saama. Kui nad selle mõistmise saiwad ära kuulnud, siis läksiwad nad jälle wangitorni tagasi ning oliwad mitte ükspäinisi rahulikud waid ka rõõmsad.

Belitsitata aeg tuli kätte, et ta pidi lapse ilmale tooma. Lapse waewas hoigas ta kangeste walu pärast. Seal juures ütles üks inimene tema wastu: „kui ja nüüd juba nõnda hoigad, mis siis peab sinust saama kui ja kiskja metsaliste kätte wisatud saad?“

Nüüd kannatan mina ise enese pärast, kostis tema, — aga siis saan ma Kristuse pärast kannatama, ning tema saab mind aitama.

Wiimsel pääwal enne surma nuhtluse toimetamist, tuli palju rahwast kokku, kes surmale mõistetud

ristiinimesi tahtsiwad näha saada, kui nad kõik koos olivad ja lõunat söiwad. Kristiinimesed ajasiwad paganatega juttu ning andsiwad neile nõuu tulewa wiha eest ärapõgeneda ning tõe poole pöördä; nemad juttustasiwad neile sellest waimulikust rõõmust, millega nende südamed täidetud olivad ning õnsusest, mis neid tulewas elus ootab. „Waatke heaste meie näud läbi, ütles Saturnin, et teie neid kohtu päawal wõiksite äratunda.“

Kui ristiinimesi nuhtluse paika wiidi, siis ei tunnud nemad hirmu waid rõõm paistis nende filmist. Perpetua laulis kiituse laulu; Saturnin kuulutas Hilariusele Jumala kohtust. Enne kui neid näite platsi peale wiidi, kästi neid armutumal kombel peksta; siis lasti metsalised nende kallale. „Jäge kindlaks, hüüdis Perpetua oma seltsi meeste wastu, — ning ärge kartke piinamisi!“ Aga metsalised ei teinud risttiinimestele midagi wiga, seepärast saiwad nad paganate nõudmise järele mõegaga ära tapetud.

Issanda wastuwõtmise püha (Küinla pääw) ning õiglaste Simeoni ja Anna mälestus.

2. ja 3. Webruaril.

Kui meie Issand Jeesus Kristus neljakümne pääwaliseks sai, siis wiis Tema ema, püha Neitfi Maria, Teda Jerusalemma templi. Moosese käsuõpetuse järele, pidi iga poeg laps, kes ema esimene laps oli, Jumalale pühitsetud saama ehk **I s s a n d a e t t e p a n d a m a**. Seda käs kis Jumal Issraeli rahwa esimeste poeglaste surmast peastmise mälestuseks teha siis, kui Ta Issraeli rahwa Egiptuse orjusest wälja wiis ning Egiptuse esimesed pojad, inimeste ja weiste seas, ingli käe läbi maha löi. Iga esimest poega arwati Issanda omaks, ning tema pidi seatud hinnaga Issanda käest lunastud (wäljaostetud) saama. Iga ema, kelle esimene laps poeg laps oli, pidi neljakümne pääwa pärast teda templi wiima ning seal juures ühe talle Jumalale põletamise ohwriks tooma; aga kui ta waene oli, siis üksnes ühe turdel tuikese ehk kaks tui poega ohwerdama. Selle seaduse alla heitis alandlikult ka kõigepüham Jumala sünnitaja, ehk ta küll teadis, et tema Poeg mitte looduse seaduse järele ei olnud sündinud, waid püha Waimu pealetulemise läbi ilmale tulnud, ning Jumala Poeg ja maailma Lunastaja on.

Sell ajal elas Jerusalemmas üks jumalakartlik wanamees nimega Simeon, kes usuga Mesia ehk

Lunastaja tulemist ootas; sest temale oli püha Waimu läbi teada antud, et tema ei pea mitte surema, enne kui ta Issanda Kristust näha ei saa. Püha Waimu juhendamise järel läks Simeon sell korral templi, kui Lapsukene Jeesus senna sai toodud. Kui ta Jumalikku Lapsukest nägi, siis wõttis ta teda oma käte peale ning hüüdis prohwetil wiisil: „Issand, nüüd lased Sinu oma sulast rahu sees ära minna oma sõna järele, sest mo silmad on Sinu lunastust näinud, mis Sinu oled walmistanud kõige rahwa nähes, walgusteks paganaid walgustama, ja oma Israeli rahwa auuks.“

Josep ning Maria paniwad Simeoni sõnu imeks. Aga tema õnnistas neid ning ütles Maria wastu: „Waata, See sinu seisab seal lange miseks ja ülestõusmiseks mitmele Israelis, ja märgiks, kelle wastu räägitakse, aga sinugi oma hinge läbi peab mõeldungima, et mitme südamemõtlemised peawad walikuks saama“ (Luk. 2, 25—35).

Need sõnad, millest ükski kuuljatest sell korral aru ei saanud, läksiwad Õnnistegia maapealse elu ajal täide. Tema andis inimestele uue seaduse, see armu ja armastuse seaduse; aga Tema püha õpetus, nõnda kui Ta Isegi, sai mitmele põlgtuse ja wastu rääkimise asjaks. Aga Jumalafünnitaja sai oma Poja kannatamise ajal nii libedat südamewalu tunda, et, Simeoni sõna järele, tema hingest tõeste mõel läbi tungis.

Peale Simeoni, ka prohvetlik naene Anna, Banaeli tütar, tundis ära, et Lapsukene Jeesus see tootud Messias on. Tema oli noores põlves leseks jäänud ning ennast Jumalale pühitsenud, seepärast elas ta paigal templi juures ning ootas kindla lootusega Snnistegia tulemist. Lapsukest Jeesust näha saades, hakkas ta Jumalat kitta ning Temast prohveti wiisil kõigile ettekuulutama, kes lunastust Messia läbi ootsiwad.

Bagad inimesed, kes templis oliwad ning isegi Messia tulemist ootasiwad, paniwad kõik seda wäga imeks, mis nemad templis nägiwad ja kuulsiwad ning oliwad rõõmsad. Herodes, Juuda rahwa kuningas, sai ka nendest imelikuiht juhtumistest, mis Kristuse sündimise ajal oliwad (tähe ilmumisest, mis Hommiku maal paistma hakkas, tarkade tulemisest, et Juuda rahwa kuningat, see on Jeesust, kumardada), hirmu täis. Herodes kartes, et see sündinud kuningas walitsuse tema käest ärawõtab, ning seepärast hakkas ta omas südames tema wastu kurja nõuu pidama.

Kristikogudus on Issanda wastuwõtmise püha kaheteistkümmne suure püha hulka arwanud. Teisel pääwal pärast seda püha, see on 3. Webruaril peab Kogudus Jumala wastuwõtja Simeoni ning prohvetliku naese Anna mälestust.

Kui meie kuuleme, et Jeesus Kristus oma lapse põlwes, kui Jumala pärandus, Issanda ette sai pandud, siis tuletagem meele, et ka meie, kes Snnistegia were läbi oleme lunastud, ei ole mitte ise eneste, waid Issanda päralt, ning seepärast peame meie kõik oma jõu ning elu Tema teenimiseks pü-

hitsema. Kuidas võime meie seda teha? Meie peame maast madalast Jumala sõna ning seadust tundma õppima ning Jumalat paluma, et Ta meid oma armuga aitaks Tema tahtmist täita; aga pea aiti Tema seaduses on see, et meie Jumalat ning ligemist peame armastama.

Waga Iffidor

Belusia linnast (Belusiat).

4. Debruaril.

Mende tähtjate püha meeste sekka, kes armastuse pärast Kristuse wastu, on kõrbe elu ärawalitsenud, armab Rogudus ka seda püha Iffidori, kes Belusia linna ligidal elas. Temast on suur hulk kirjastid järele jäenud, mis taru ja kasulikkuid õpetusi täis on. Püha Iffidor elas wiendamal aasta ajal pärast Kristuse sündimist. Tema sündis Egiptuse maal rikkast wanematest, sai kauni hariduse, ka ilmaliku, aga iseäranis waimuliku, ning jättis noores põlwes maailma maha ja hakkas üsksikut elu elama. Tema lastis ennast mungaks pühitseda ning läks ühte tühja paika, mis alumisel Egiptuse maal, Belusia linna ligidal oli. Seal elas ta suures kasinuses, kandis waesid ning jämedaid riidid ning toitis ennast üksnes maa juurtega; palus ühte puhku Jumalat ning püüdis omad mõtted Jumaliku asjade poole pöörda.

Tema kasi nast ja wagaft elu ft jaiwad teifed inimefed teada ning tema juurde tuli palju teift kõrbeelanikkufid elama, nõnda et jenna kõrbe kloofter afus ning Ifidor fai klooftri ülemaks walitfetud. Tema kandis alati fuurt hoolt munga wendade hingede eeft ning juhataf neid oma targa maenitfufte ning waga elu eefmürgi läbi, alandlikud ning tafafed olema, maailma wara ja rikkufst põlgama ning paha himude ja mõtete wastu mõitlema. Tihti ütles tema :

„Mis kazu on full jefst, et fa kõrbes elad, aga oma tühja mõtetele enefe üle mõimufe annad, kui fa kõrbes otfekui hulga rahwa feas elad? Kui fo elu küll wäljafst poolt waike on, aga fo fuidames pahad mõtted ja ihaldamifed kui torm mõllawad, fiis teeb niifugune feifus finu tuudmifed tünfikf, katab ka need head teud, mis oled jõudnud teha, teutufega, aitab himufid waimu ärawõita, teeb sõamehe, kes juba sõariifstadega ehitud, araks pelgu põgenejaks.“ Waga Ifidor kirjutab weel : „Mungale peawad wiha, fuurufstellimine, waraahnitfemine, ifienefe armastamine, ihu eeft hoolekandmine, koguni wõerad afjad olema. Munga fyy peab alati Ifsanda kiitufele ning palwele kafulikufude afja pärast walmis olema, aga laimamifele ning keelepeksmifele liikumataks ja tummaksi jäema.“

Aga waga Ifidor andis oma kirjade läbi mitte ükspäinif munnkadele ja kõrbeelanikkufudele, waid ka iga feifufe inimeftele tulufaid õpetuufi. Meie ajani on ligi kaks tuhat kirja temafst alles jäänud, mille fees ta ka kuningatele ja piifkoppide mõnufaid õpetuufi annab. Ifidor, kes kõik õpetufed ja kirja wara fjugawalt ära teadis, mõifstis et riftiuufu tarkuf kõi-

gift teistest õpetustest ülem on. Tema annab kõigile nõu hoolega Jumala sõna tundma õppida ning kaebab, et mitmed mitte seda kirjandust tunda ei taha, mis inimesi heategudele juhatab, vaid seda armastavad, mis nende kõrvu meelitab; mitte neid kirjasid ei loe, mis nende hinged hooletuse unest wõiwad ülesäratada, vaid neid mis nendele meelejahutuseks on; mitte neid elawaid sõnu teada ei taha, mis waimustatud tegude läbi räägiwad, vaid neid, mis palja kõrwadele ilusad kuulda on." Tema õpetab, et inimene peab alati püüdma omad mõtted ning südame ihaldamised Jumala poole pöörda ning ütleb: „Maailma tarkus, mis mitte Jumaliku tarkusega ühendud ei ole, on üks kahjulik asi, seepärast et tal talitsetajat ei ole. Kõik asjad on heitlikud nende inimestele, kes ise Jumala tahtmises kindlad ei ole.

Isidor, kes nõbrade ja alamate inimeste vastu tasane oli, noomis kangeste neid, kellel ilmlikus ehk waimulikuis asjades wõimus käes oli, aga ise oma eluga paha eesmärki teistele näitawad, kes oma ametit kurjaste pruukisid, mõnest inimesest rohkem kui teisest lugu pidasid, ning oma kasu püüdisid. Tema kirjutas keisri Weodosiuse Nooremale maenit-
suse, et ta peab tasane ja helde alamate vastu olema; ühe wägewa mehele, keisri sõbrale, andis ta nõu wahettegemata kõigile õigust teha. Tema aru järele on iga ristiniimese kohus ülekohtu ja kurjuse vastu wõidelda ning head ja töt wäljalautada, ja kõige see juures tasane ning alandlik olla.

Ühe piiskopile kirjutab tema: „Sinu kohus on kõne wabadust tasandusega ühendada, aga Jumala tegu on — wiga parandada.“

Tema kirjutas weel: „Meil on ikka süü küll siis, kui meie tahame pahandused, mis meile enestele tehtud on, kätte maksta, küll ka weel rohkem siis, kui meie meel haigeks ei saa nende tegude pärast, mis Jumala teotuseks on. Kui meile liiga tehafe, siis peame meie seda tasanduse ja kannatuslega ärakandma; aga kui meie Jumala teotamist ilma pahameelela ärakannatame, siis on meil sest süü; meie kohus on seal juures oma meele haigust väljaitelda. Oma eneste waenlaste vastu näitame meie suurt wiha ning ei taha neile midagi andeks anda; aga Jumala waenlaste vastu püüame meie tasased olla. Kõigewägewam Jumal jõuab küll Ise Enese eest kätte maksta, aga Tema tahab, et head inimesed oma põlgduft pattu vastu üiesnäitaksivad ning ka teisi teda põlgama sunniksivad.“

Waga Iffidoril tuli tema kange noomimiste eest ka tagakiusamist kannatada; aga tema ei jätnud maha õiguse eest wõitlemast ning ülemate ees nende eest seismast, kellele ilma süüta ülekohut tehti. Nõnda seisis ta wahwaste püha Joannese Krisostomuse eest ning noomis kangeste tema waenlast, Aleksandria piiskoppi Teowilust, tema ülekohutuste tegude eest püha Joannese vastu. Tema ütles: „Mina tahan alati õigust armastada, kui ta ka teotuse all oleks, ning ülekohut wihkada, kui ta ka auuga kroonitud oleks.“

Waga Iffidor suri waga wana ea sees ära.

Büha martri (neitsikese) Agahwia kannatamised.

5. Debruaril.

Rooma keisri Detiuse walitsuse ajal, kolmandama aastajaja poolel, oli kange ristirahwa tagakiusamine. Sai üle kõige riigi käsk antud neid piinata ja tappa. Sell ajal elas Sitsilia maal, Wahe mere saare peal, Palermo linnas, üks noor suurt sugu ristiustu neitsikene, nimega Agahwia, kes oma ilusa näu ning waga elu poolest tähtjas oli. Wanemad jätsiwad temale juure waranduse, aga tema ei pidanud maailma heast suurt lugu, waid armastas Jumalat üle kõige asjade ning pärast, kui ristirahwa tagakiusamisest sõnum Sitsilia maale tuli, hakkas ennast kannatamiste wastu walmistama.

Mõne aja pärast saatis tõeste Sitsilia maawalitseja Kwintian sõamehed Agahwia järele. Kui neitsikene sõameeste tulemisest teada sai, läks ta oma kambri, palus Jumalalt enesele kinnitust ning siis läks rahulikku ja julge südamega sõameeste seltsis Katana linna. Maawalitseja andis teda ühe rikka naesterahwa hoolets, kes oma wiie tütriga suures uhkuses ning patu orjuses elas. Selle naeste rahwa nimi oli Ahwrodisia. Maawalitseja Kwintian käskis teda kõik nõuud ära pruukida, et Agahwiat ristiustust ärapöörda. Ahwrodisia püidis kõigest jõust maawalitseja tahtmist täita: käis kangeste Agahwia peale ning fundis teda jumalatele ohwrit tooma ning maa-

ilma rõõmuft osa wõtma; kinkis temale kallid ehted, kiitis tema ilu ning pidas omas majas mitmesuguseid lõbustused, lootes see läbi neitsikese mõtted laiale ajada. Iga päew olivad tema majas suured rõõmu pidud, tantsimine, muusika ja laulmine. Kiusatuse wõrgud said küll kawalaste wäljapandud, sest ammugi on teada, et maapealsed head, patu rõõm ning tühjaid lõbustused meie armastust Jumala wastu külmaks teewad, Issandat ning igawest elu äraunustama sunniwad. Aga kõik need kiusatused ei wõinud Agahwiat eksitada. Tema ei wõtnud rõõmu pidudest mingisugust osa, pidas kindlaste oma usku, jäi truuks Issandale, ning oli rõõmus üksnes seepärast, et ta warfi martri krooni kätte saab.

Mõne aja pärast, läks Ahwrodisia maawalitseja juure ja ütles tema wastu: „Kergem on kivi pehmeks teha, kui seda neitsit tema Jumala poolt ärapöörda. Mina ning minu tütrid oleme teda küll maenitsenud, uhked ehted, kallid kivid ning pärlid temale kinkinud, aga tema ei ole seda miski pannud.“ Maawalitseja nähes, et ükski nõuu midagi ei aita, kutsus Agahwia oma juurde kohtu ette ning küsis temalt: „mis sugust sina oled?“

— Minu wanemad olivad suurest sugust ning kõik minu suguwõsa on auusast sugust ja rikkad inimesed, kostis Agahwia.

— Kui sa suurest, rikkast ning wabast sugust oled, kuidas sa siis, kui ori, waesid riidid kannad? küsis maawalitseja.

— Mina olen Kristuse ümardaja, kostis Agahwia.

— Aga mispärast sa siis ennast ümardajaks ja

orjaks nimetad, kui sa auusast ja rikkast sugust oled?

— Meie auu ning wabadus on see, et meie Kristuse sulased oleme.

— So siis meie wabad oleme, et teite Kristust ei teeni? küüsis maawalitseja.

— Teie olete patu orjad ning wangid ja ilma hingeta wäerjumalate kumardajad, kostis neitsifene.

— Kui sa meie jumalaid laimama hakkad, siis tahan ma sind piinamiste alla anda, ütles maawalitseja selle peale; — aga ütle mulle enne, mispärast sa meie jumalaid põlgad?

Agahwia seletas temale, et pagana jumalad mitte jumalad ei ole, ning et uskumine nende sisse üks meeletu asi on. See tegi maawalitseja nõnda wihaseks, et ta neitsifest wastu filmi lüüa käskis ning teda weel kängemate piinamiste alla anda ahwardas; aga neitsifene kostis temale:

— Mina ei karda midagi; kui sa mind kiskjate metsaliste jõögiks annad, siis peavad nemad Issanda nime läbi taltfaisks saama; kui sa mind tule sisse wiskad, siis saavad inglid taewa kástega mo walu jahutama; kui sa mind piinada lased, siis saab tõe Waim mo abimees olema ning mind sinu käest ära peastma.

Maawalitseja käskis Agahwia ühte umbsesse ja koledasse wangi torni heita ning teisel päawal jälle enese juure kohtu ette kutsuda, kus ta teda jälle maenitsema hakkas ning Kristust ärasalgama sundis.

— Parem salga sina oma walejumalad ära, kostis

püha neitsikene, — ning pööra õige Jumala poole, Res sind on loonud, et sa igawesest piinast peaseksid.

Siis käskis maawalitseja teda piinamise samba külge kinni siduda ning peksta. „Kumarda jumalaid siis pead sa elama jäema,“ ütles ta seal juures temale; aga neitsikene kostis:

— Piinamised teevad mulle rõõmu nõnda kui mõnele juur warandus; need ajalikud kannatamised on mulle kätuks; sest nõnda kui nisu ei saa aita pandud enne, kui ta umbrohuft puhastud ei saa, nõnda sama ei wõi ka mina paradisi minna enne, kui piinamiste läbi patu roojuseft puhastud ei saa.

Maawalitseja käskis weel kangemine püha neitsikest waewada ning pärast jälle wangi torni wiia. Dösel läkitas Issand temale imelikul wiisil abi. Temale ilmus püha Apostel Petrus ning tegi Issanda nimega tema haawad terweks. Dö otša walgustas üks imewäert walgus tema wangi kambrit; hoidjad, kes selle ime asja pärast äraehmatafiwad, põgenesiwad ära ning jätsiwad wangi hoone ukseft lahti. Aga Agahwia ei mõtelnud mitte wangist ärapõgeneda, sest ta ei tahtnud martri kroonist ilma jäeda ning hoidjaid häda sisse saata.

Wiendamal pääwal pärast seda wiidi Agahwia uueste maawalitseja ette. Tema pani küll seda imeks, et neitsikese haawad oliwad kõik äraparanenud, aga sellegipärast ei tahtnud ta järele anda niing õige Jumala poole pöördä.

Ta mõtles uued piinamised wälja: käskis tuliseid süja ning palawaid katusse kiwa laiäle maha lahutada ning nende peale püha Agahwia panna. Aga häkitselt fündis hirmus maawärijemine. Katana

linna kodanikud saidwad suurte hirmu täis ning hakkasid maawalitsejat Kwintiani paluma, et ta neitsikese lahti laseks, ning ütlesiwad, et taewas neid tema piinamise eest nuhtleb. Kwintian, kes maawariseamise pärast äraohkunud oli ning ka rahwa mässamist kartis, laskis Agahwia wangi torni wiia. Wangi hoone uksest sisse astudes, tõstis püha neitsikene omad käed üles taewa poole ning hüidis: „Ma tänan Sind, oh Issand, et Sa mind oled kõlblikuks teinud Sinu püha nime pärast kannatada, minu südamest ajaliku elu armastuse ärawõtnud ning mulle wäge ja kannatust annud. Aga nüüd palun ma Sind, kutsu mind Enese juure.“ Pärast neid sõnu heitis püha Agahwia hinge. Katana linna kodanikud saidwad tema ihu maha.

Natuse aja pärast läks Kwintian Palermo linna, et seal püha martri waranduse omale pärida. Ühest jõesst üle minnes, leidis Kwintian omale surma: tema hobused läksiwad korraga nagu hulluks, kargasiwad tema peale ning lükkasiwad teda jõkke, kuhu ta ärauppus. Tema ameti päria, nähes, kuidas Jumal õelat piinajat nuhtles, ei julgenud pärast seda enam püha martri sugu wõsa käest tema wara pärida ega neile mingisugust waewa teha.

Rõne püha Agahwia õnsast surmast läks warilaiale, ning mõne aja pärast sai tema haua peale kirik ehitud. See kehwa rie, mis ta alati oma elu ajal kandis, sai, tema alanduse meeletuletamiseks, tema haua peale pandud. Katana linna kodanikud peawad pühaste püha Agahwia mälestust. Selle linna ligidal on tulepurstaja mägi, Etna, mis aeg ajalt tuld ja põlewat laawat (tulist wedelikku) wälja

ajab. Ükskord, kui tule jõgi tahtis linna äraäwitada, wõtsiwad nemad püha Agahwia riide ning wiisiwad tule wastu. Wiletjus jäi tulemata, ning Katana elanikud uskudes, et püha Agahwia oma palwete läbi selle häda nende pealt ärapööras, täna-
fiwad teda tema eespalwete eest. See sündis umbes
sell päawal, mill tema surma mälestust peeti.

Jutustamistest püha inimeste elust näeme meie
kui väga kindlad mana aja ristiinimesed omas uskus
olivad. Mitte üks päinis mehed, waid ka nõbrad
naeste rahwas ja mõnikord ka wäetamad lapsed,
olivad walmis ennemine hirmsad piinamised ära-
kannatama, kui risti usku ärasalgama ning õiget
Sumalat mahajätua. Kas meie ka eneste sees nii-
sugust waimu kindlust püiame asutada? Kas meil ka
niisugune armastus on Kristuse meie Sumala wastu?
Kas ka nõnda Issanda käsud püiame täita? Müid
ei ole meil Kristuse nime tunnistamise eest piina-
misi ega surma nuhtlust karta: aga, oh kui kergeste
laseme meie ennast ajaliku ja tühja kasu ning rõõmu
eksitada! kui õltsaste nad meid Sumala poolt ära-
pöörwad! Katjugu igauks meie seast ennast läbi ja
küsigu, kas ta pole rikkest, auu, inimeste kiitust ja
muud tühja head rohkem kui Issandat armastand?
Jah, nende wäerjumalate pärast unustame meie
sagedaste oma Loojat ja Lunastajat ära, neid eba-
jumalaid kumardame meie; neile toome meie kõik
oma kohuste täitmised ohwriks. Wõtkem siis, wennad,
Sumalalt Tema kõigewägewamat abi paluda. Pa-
lugem Teda, et Ta meile jõudu annaks kindlaste
maailma kiusatuste wastu seista, ning õigeste
ja truiste Seda teenida, Kes meie lunastamise

pärast on kannatanud ning meie eest oma elu ära-
annud.

Püha martri (neitsikese) Dorotea kannatamised.

6. Debruaril.

Kolmandamal aastasajal, kui ristirahwas kangeste tagakiusati, elas Kesarea linuas, Kappadokia maal, üks noor risti usu neitsikene, nimega Dorotea, kes oma kauni ilusa näu ning tarkuse poolest tuttam oli, waga elu elas ning Issanda seadust hoolega täita püidis. Et ennast täieste Jumalale pühitseda, seepärast ei tahtnud ta abielusse heita, ning püidis heategudega ning õige eluga Jumala meelepärast olla.

Kui Kappadokia maawalitseja teada sai, et Dorotea ristiinimene on, siis käskis ta teda enese juure kohtu ette tuua. Sest maawalitseja käsust teada saades, tegi neitsikene palwet — palus Jumalalt Tema kõigewägewamat abi ning siis läks ilma hirmuta maawalitseja ette. Maawalitseja, nimega Sapritsius, tuletas neitsikesele kuninga käsku ristirahwa wastu meele, ning sundis teda wäerjumalaid kumardama. Neitsikene kostis, et Jumal, see taewa Kuningas, käsib üksnes Teda kumardada, et tema tahab selle Jumala käsku täita ning ei hakka mitte kättega tehtud jumalaid kumardama. Maawalitseja

ähwardas teda kange piinamiste alla anda, kui ta mitte omast usust ära ei tagane.

— Need piinamised on ajalikud, kostis Dorotea, — aga põrgu piin on igawene; mina peasen siis igawesest piinast, kui ma ajalikkuid piinamisi ei karda. Minul on Issanda sõnad meeles, kes ütleb: „Ärge kartke neid mitte, kes ihu äratapawad, ja ei wõi mitte hinge tappa, aga kartke enam Teda, Kes hinge ja ihu wõib rikkuda põrgus (Mat. 10, 28).

Maawalitseja kästis Dorotea piinamise paika wiia, lootes, et ta piinamisi kartma hakkab ning omast usust ärataganeb; aga neitsikene ütles tema wastu: „Miks wiidad ja ilmaasjata aega ning ei anna käsku, et mind piinama hakataks? Lase mind ruttu Seda näha saada, Kelle eest mina ei karda kannatada ja surra.

— Kes see siis on? küsis maawalitseja.

— See on Kristus, Jumala Poeg, kostis neitsikene.

— Aga kus see Kristus siis on? küsis Sapritsius.

— Tema on oma Jumaliku mäega igal pool, kostis Dorotea, — aga oma inimese loomusega on Ta taewas, oma Isa paremal käel; Tema on see Isa ja püha Waimuga üks ainus Jumal. Tema kutsub meid paradisi, kus igawene rõõm on, kus paradisi puud igaweste õitswad ning nende wili ühte puhku walmis saab; kus pühade hinged Kristuse sees rõõmustellewad. Usu, Sapritsius minu sõnu, siis pead sa hukatusest peasema ja taewa paradisi saama.

Uga püha neitsikese sõnad ei mõjunud Sapritsiuse südamesse; tema käis aga ikka neitsikese peale, sundis teda jumalaid kumardama, mehele mine-
ma ning see läbi oma elu peastma; aga neitsikene
kõstis kindla sõnaga temale: „Mina ei too mitte
ohwrit kättega tehtud jumalatele, sest ma olen risti-
nimene, ma ei taha ka mehele minna sest ma olen
Kristuse pruut. Minu usk viib mind paradisi ning
Peigmehe pulma kotta.“ Nähes et sõnad midagi ei
aita, käskis Sapritsius neitsikest kangeste piinata.

Pärast seda leidis Sapritsius veel ühe nõu,
millega ta neitsit usust ära pöörda mõtles. Kesarea
linnas elasivad kaks sõsarat, Kristina ja Kallista,
kes enne ristiinimesed olivad olnud, aga piinamisi
kartes, risti usust ära taganenud. Oma taganemise
eest saiwad nemad paganate käest palju raha ning
elasivad rikkuses ja uhkuses ning tühja rõõmupida-
mises. Sapritsius lootis, et Dorotea, nende peale
waadates, ka nende wiisi saab tegema; seepärast
saatis ta teda nende juurde ning lubas neile kallid
kingitused teha, kui nad teda usust ära pöörwad.
Dorotea elas nende juures mitu päewa ning nemad
käisivad kõigest jõust tema peale, et ta, nende wiisi,
usust ärataganeks; nad seletasivad temale, et pagana
usus kõik elu rõõmud temale pakutakse, aga risti
usus on temal kangeid piinamisi ja wiimaks libedat
surma oodata. „Ära kauta piinamisse sees sedasinast
rõõmust elu, ütlesivad nemad temale, — peasta
ennast enneaegselt surmast; mõta meie nõu vastu.“

— Ennemine kuulge teie minu sõna, kõstis
neile Dorotea; — kahetsege oma taganemist ning
pöörge uueste Kristuse poole. Meie Issand on üle-

mata helde, tahab armulikult kõiki wastu võtta, kes kõigest südamest Tema poole pööravad.

— Mis meil enam Kristusest mõelda, meie oleme oma lootuse Tema peale äraautanud sest ajast, kui Temast ärataganesime, ning ei või enam Tema peale tagasi pöördä, kostsiwad sõjarad.

— Teie tegite raskest pattu, et wäerjumalaid kummardasite, ütles Dorotea; — aga weel rasemat pattu teete teie nüüd, kui meelt äraheidate ja Issanda armu mitte ei usu. Tema võib ning tahab teie haawad parandada. Sellesama pärast umbes nimetaks Teid Lunastajaks, et Ta meid patust lunastab ning Peastjaks, et Ta meid hukatusest peastab ning meie hinge haawad parandab. Pöörge kõigest südamest Tema poole ning ärge olge kahel wahel Tema armu pärast.

Neid sõnu kuuldes, langesiwad mõlemad sõjarad tema jalgade ette maha ning palusiwad teda neid oma palwetega aidata. On näha, et neil rikka ja rahulise elu sees seda kõige üleemat head — südame rahu ei olnud. See kallis warandus on ükspäinis nende käes, kes kindlaste Issanda peale lootwad; aga nemad andsiwad Kristuse ajaliku hea eest ära ning pärast seda ei tohtinud mitte ükspäinis Tema peale loota, waid ka Temast mõteldagi. Dorotea sõnade pärast hakkas nende südame tunnistus weel rohkem neid koormama, aga need sõnad täitsiwad nende südame ka lootusega. Nemad hakkasiwad Jumalat paluma; Dorotea langes ka põlwile maha ning palus Jumalat, et Ta nende kahetsemisest wastu võttaks. Tema hüüdis: „Oh armuline Jumal! Sinul ei ole head meelt patuse surmast, waid ootad

tema kahetsemist ja meeleparandamist! Sina ütlesid, et inglid taemas röömustawad ennast ühe patuse pärast, kes meelt parandab. Näita oma armu nende ekssinud lammastele, ning, kui hea Karjane, wõta neid jälle oma lammaste lauta tagasi!". Sõsarad ka palusiwad Jumalat silma weega ning rõhutatud südamega. Issand wöttis nende palwet kuulda ning andis neile wäge kannatamiste sees oma kahetsemist üles näidata.

Mõne päewa pärast kutsus Sapritsius Dorotea ning mõlemad sõsarad enese ette. Tema kutsus Kristina ning Kallista kõrwale ning küsis neilt, kas nad on jõudnud Dorotea usust ärapöörda; aga nemad kostiswad temale: „Meie ekssime ning tegime ise raske pattu, kui hirmu pärast Kristust ärasalgasime. Aga Issand on meid kahetsemisele juhatanud, ning nüüd palume meie, et Ta meile meie raske patu andeks annaks.

Sapritsius wihastas hirmsal kombel, käskis öed üksteise külge siduda ning tule sisse wijata. Nemad kannatasiwad wahwaste kange piina ära ning hüüdisiwad Issanda poole: „Oh Issand Jeesus Kristus, wõta meie kahetsemine wastu ning anna meile meie raske pat andeks!“ Dorotea waatas röömuga nende wahwa wõitlemist pealt ning jutustas neile sest tasumifest, mis neid taewas ootab. Nõnda lahkusiwad need sõsarad siit elust ning saiwad martrite kroonid kätte. Pärast Kristina ning Kallista surma, käskis Sapritsius Doroteat kangeste piinata. Hirmsa piinamiste ajal hülgas martri pale äraütlemata röömuga. „Mis asja pärast sa röömus oled?“ küsis Sapritsius tulise wihaga.

Kõigel mo elu ajal ei ole mul rõõmsamat päeva olnud, kui täna, kostis püha marter. — Jumal on mind aitnud kaks hinge Tema poole tagasi pöörda, keda sina saadana abiga Issandast äralahutada jõudsid. Nende pöörmise pärast on nüüd suur rõõm taemas. Nüüd hõiskavad rõõmu pärast inglid ja kõik taeva väed, ka apostlid, prohvetid ja pühad martrid. Miks viidad sa, Sapritsius, aega? Tee et ma warsti nendega taemas rõõmu võiksin pidama hakata, kellega ma siin filma wet walasin.

Pärast seda käskis Sapritsius piinamisi juure lisada. Doroteat põletati tulega, pekseti vastu filmi; aga tema kannatas kõik rahulikult ja rõõmuga ära. Wiimaks, kui maawalitseja nägi, et Doroteat ei ole võimalik usust ära pöörda, mõistis teda surma nuhtluse alla. Kui püha marter sest mõistmisest kuulda sai, siis hüidis ta suure rõõmuga: „Ma tänan Sind, oh Issand, et Sa mind oma paradisi kutsud ning oma rõõmsa pulma kotta wiid!“ Teda wiidi nuhtluse paika.

Jutustakse, et kui teda surma nuhtluse alla wiidud, on üks pagana tark, nimega Teowilus, kes risti usku meeletuks asjaks armas, püha neitsikese järele kisendanud: „Kuule, sina Kristuse pruut, saada mulle puu wilja ning roosid oma Beigmehe paradisi aeast!“ — „Tõeste, mina tahan sulle neid saata,“ kostnud neitsikene ilma paha meeleta. Nuhtluse paigas palus Dorotea timukat enesele aega anda palwet teha, ning kui ta palwe sai lõpetanud, ilmus temale Jumala Ingel walge noore mehe näul ning tõi temale omas käes õunu ning roosid. „Wiinad Teowiluse kätte,“ ütles neitsi tema vastu.

Pärast seda kumardas ta pea mõega alla ning andis oma puhta hinge Issandale, Keda ta nii palawa armastusega oli igatsenud.

Sellamal päeval kutsus Teowilus omad sõbrad ja seltsimehed kokku ning jutustas neile naeruga omast pillkamisest, mis ta Doroteale ütles. Tema ütles nende wastu: „Täna, kui Doroteat, kes ennast Kristuse pruudiks nimetas ning taewa paradisi minna tõotas, ütlesin mina temale: Kristuse pruut, saada mulle oma Peigmehe paradisi aeast roosid ning puu wilja, ning tema lubas saata. Kõik hakkasid naerma; aga häkitseilt ilmus Teowilusele üks walge ja ütlemata ilus noormees, kolm õuna ning kolm roosi lille käes; ta andis nad Teowiluse kätte ning ütles; „Dorotea saadab sulle need asjad, oma tootuse järele, oma Peigmehe paradisi aeast.“ Pärast neid sõnu läks noormees ruttu ära, ning õunad ja lilled jäiwad Teowiluse kätte. Suures imes hüidis nüid Teowilus: „Kristus on see tõsine Jumal!“

— Ega ja meelest ära ole? ütlesiwad sõbrad temale. Aga Teowilus näitas neile neid õunu ning lillest ja tuletas nende meelde, et sell talwe ajal, mill kõik Kappadokia maa lumega kaetud on, ei kaswa ei lillest ega õunu. „Õnsad on need, kes Kristuse sisse usuwad ning Tema nime pärast piinamist kannatawad!“ hüidis ta weel oma kõne lõpetuseks; sest Tema on see tõsine Jumal ning need, kes Tema sisse usuwad, on tõeste targad!“ Seltsimehed paniwad tema sõnu väga imeks; wiimaks, kui mõned paganad nägiwad, et Teowilus õige Jumala kiitmist maha ei jäta, kaebasiwad maawalitseja ees tema peale. Maawalitseja kutsus teda enese ette. Teo-

wilus tunnistas ilma hirmuta Jeesust Kristust tema ees.

— Wäga ime on mull seda kuulda, et sina, kes tark ja koolitud inimene oled, korraga Seda kiitma hakkad, Keda sa enne laimasid.

— Umbes seist samast pead sa äratundma, et Ta õige Jumal on, et Ta mind nõnda ruttu on eksitusest ärapöörnud ning mulle tõe teed näitnud, kostis Teowilus.

Maawalitseja püidis Teowilust usust ära pöörda, aga tema tunnistas kindlaste Kristust ning ütles: „Senni ajani olen ma eksituse sees olnud ning see-pärast Kristuse nime laimanud; aga nüüd kahetsen ma oma endisid pattusid ning laimamist. Rõigest südamest usun ma ilmsureliku Kristuse, Jumala Poja sisse ning tunnistan Tema püha nime.

— Ma näen, et sa, õnnetu, surma saagiks tahad saada, ütles maawalitseja.

— Ei mitte, mina ihaldan seda õnnist elu kätte saada, kostis Teowilus.

— Enne surma tahan ma sind kangeste piinata lasta, ütles maawalitseja.

— Mina tahan Kristuse Jumala nime pärast surra.

— Eks sull ometi hale ei ole naest ning lapsi maha jätta? ütles maawalitseja; eks see üks meeletu asi ei ole — hea meelega piinamiste alla ning surmale minna?

— See ei ole mitte meeletu asi, waid suur tarkus, kui mina ajalikkuid piinamisi ei karda ning igawest elu ihaldan kätte saada, ütles Teowilus.

Kas sa siis piinamisi rohkem armastad, kui

rahulikku elu, surma enam kui elu? küsis maawalitseja.

— Si, mina kardan ka piina ning surma, aga üksnes feda piina, kellel otfa ei ole, ning feda surma, mille järele igawene nuhtlus tuleb, kostis Deowilus.

Kui maawalitseja nägi, et tema sõnad midagi ei makfa, siis käsks ta Deowilufe puuotfa ülestõmmata ning teda armutumal kombel peksta; aga marter oli rõõmus, et ta Issanda nime pärast piinamist kannatab, ning tänas Jumalat. Maawalitseja käsks piinamisi juure lifada — tema ihu raud küintega fatki kiskuda ning tulega kõrwetada; aga kange piinamise ajal hülgas tema pale juure rõõmuga ning tema ei jätnud maha Kristust tunnistamast. Wiimaks sai tema surmale mõistetud. Oma pead timuka mõega alla kumardades, hüidis tema: — „ma tänan Sind, oh Kristus minu Jumal!“ ning andis oma waimu Issandale.

Püha suuremartri Weodori Stratilati kannatamised.

S. Webruaril.

Neljandama aastasaja algusel, keisrite Konstantini ning Titsinuse walitsuse ajal, elas Gwhaia maal üks noor ristiinimene, nimega Weodor, kes oma heategude, tarkuse ning wahwuse poolest kuulus oli. Sell ajal neelas üks hirmus madu selle linna ümberkaudu, kus Weodor elas, inimesi, nõnda et ükski ei tohtinud selle koopa ligidale minna, kus see hirmus loom aset oli; aga noor Weodor hüüdis Jumala nime appi, läks mõdegaga tema wastu ning tappis teda ära. Selle teu pärast hakati teda weel rohkem austama nõnda, et ta wiimaks Heraklea*) linna ülemaks (stratilatiks) pandud sai. Weodor walitses mõistlikult selle linna üle, ning mitmed kodanikkude seast, tema waga elu, tasanduft ning õiget kohtumõistmist nähes, hakkasiwad seda Jumalat austama, Keda tema teenis ning heitsiwad risti usku.

Seft anti keisri Titsiniusele, kes Hommiku maal walitses, teada. Ehk küll Titsinius oma walitsuse hakatusel mõned seadused ristirahwa kasuks Konstantiniga seltsis wälja andis, siiski wihkas ta omas südames ristirahwast ning hakkas neid pärast kangeste

*) Heraklea linn oli Musta mere ligidal.

tagakiusama. Kui ta kuulda sai, et Weodor paganid Kristuse pole pöörab, siis läkitas ta saadikud tema juurde, teda enese ette, Nikomidia linna, kutsuma.

Et oma wiha warjada, käskis Titfinius saadikuid Weodoriga lahkestes ümberkäija. Nemad ütlesiwad tema wastu. „Tule Nikomidia linna kuninga juurde; tema armastab sind, sest on palju head sinust kuulnud, sinu wahwust ja tarkust tähele pannud; tema tahab wäga sind näha saada, et sulle kallid kingitused ja aunimed anda.“ Weodor sai warssi aru, mis tarwis teda kuninga ette kutsutakse. Oma usu eest ei kartnud ta mitte surra, waid ihaldas üksnes omas linnas kannatada, et oma eesmärgiga neid finnitada, kes hilja aegu oliwad risti usku wastu wõtnud; seepärast kirjutas ta kuningale kirja ning palus teda ennast Heraklea linna tulla.

Titfinius sündis sellega, läks oma nõuandjate ning hulga sõameestega Heraklea linna ja käskis kullast ja hõbedast tehtud wäerjumalate kujud enese taga wedada.

Dösel anti Weodorile nägemise läbi teada, et tema usumõitlemise aeg ligi on. Kui ta palwel seisis, piiras häkitselt taewa walgus tema ümber ning üks heal ütles tema wastu: „Ole julge, Weodor, Mina olen sinuga!“ Weodor mõistis, et tal warssi Kristuse nime pärast kannatada tuleb, ning tema süda sai suurt rõõmu täis.

Kui Weodor kuulda sai, et kuningas juba linna ligidale hakkab jõudma, siis läks ta oma kambri, langes põlwile maha, palus kõigest südamest Jumalat ning ütles: „Oh Issand, tõsine Jumal, kes Sa

neid maha ei jäta, kes Sinu peale lootwad! näita mulle oma armu ning kaitse mind waenlase kiusatuse eest; kinnita mind ning anna mulle jõudu wahwaste Sinu nime pärast wõidelda, ning kui tarwis on, ka oma elu äraanda Sinu pärast, kes Sa meie lunastamise pärast risti peal surid!”

Pärast seda, kui Weodor palwe läbi ennast sai finnitatud, pani ta kallid riided enese ümber, istus hobuse selga, läks kodanikkude ja sõameestega kuninga wastu ning kumardas teda aupaklikult. Titinius ei näitnud oma salamõtteid, waid wõttis Weodori tere- tamise lahkestest wastu ning astus pasunate ning trummide saatmisel kuningliku auga linna sisse.

Teisel päawal istus kuningas aujärje peale, mis keskset linna ühe platsi peale oli ülespandud; kõik tema sõariistade kandjad ning nõuandjad oliwad tema ümber. Seal pööris kuningas ennast Weodori poole ning hakkas tema wahwust ja ilu ning tarka walitsust kiitma. Pärast seda käskis ta teda kõige rahwa nähes wäerjumalatele ohwerdada. Weodor ei lausunud omast usust sõnagi, waid palus üksnes kaks pääwa enesele aega anda ning seks ajaks wäerjumalad oma majasse wiia lubada. Titinius leppis sellega. Kuld ning hõbe wäerjumalad saiwad Weodori majasse wiidud, kus ta neid jellsamal wõsel tükkideks katki pekksis ning need tükid waestele ärajagas.

Kui kaks pääwa saiwad mööda läinud, kogus kuningas uueste rahwa platsi peale, kutsis siis Weodori enese ette ning ütles tema wastu: „Uuwäert ning armas linna ülem! Nüüd on püha pidamise ning ohwerdamise päaw kätte tulnud; too siis ju-

malatele ohwrit, et kõik rahwas sinu wagadust näeks ning jumalaid weel suurema hoolega teenima hakkaks." Enne, kui Weodor weel midagi kosta jõudis, tuli üks sõamees kuninga ette ja ütles tema wastu: „Kuningas! stratilat petab sind. Tule nägin ma ühe kuld jumala pea ühe sandi käes, kes mulle ütles, et ta teda Weodori käest olla saanud.“

Kuningas pani seda sõnumet nõnda imeks, et ta tüki aega sõnagi suust wälja ei saanud.

— See sõamees räägib tõt, ütles Weodor; mina olen tõeste sinu jumalat tükkideks katki peksnud, ning oli wäga heaste teinud; sest mis abi wõiwad nemad sulle anda, kui nad ise ennastki ei jõudnud aidata siis, kui neid katki pekseti.

Raua aega ei peajunud Titsiniuse keel kange wiha pärast lahti; wiimaks, kui ta rääkida wõis, hakkas ta hirmsaid ähwarduusi suust wälja ajama. Aga Stratilat kostis rahulikult: „Miks süttib so wiha, kuningas, nii wäga põlema? Mina olen sulle sinu jumalate walskust näitnud; kui nad õiged jumalad oleksiwad olnud, mispära ei saanud nemad tuld taewast maha ning ei põletanud mind ära siis, kui mina neid katki pekstin? Mina ei karda sinu wiha ning olen rõõmus sinu ebajumalate hukatuje pärast. Sina kumardad walejumalaid, aga mina kumardan seda elawat ning igawest Jumalat, ning Teda üksnes ka austan mina.“

Kanget wiha täis olles, käskis Titsinius härja soontega Weodorit armutumal wiisil peksta, ning ütles seal juures pilkades tema wastu: „Mis nüüd Weodor, on so Jumal sind piinast peastnud? Weodor kostis: „Tee mis sa tahad; ei häda ega taga-

kiusamine, ei piinamine, ega surmgi ei wõi mind Kristuse armastusest äralahutada." Vitfinius ei wõinud seda mõista, et Issand Jumal nägemata wiisil martrile abiks on; sest mis muud kui Jumala wägi annab meie nõdra loomusele kindlust rahulikult kanged piinamised ärafannatada. Vitfinius ei näinud seda Abimeest ning omas hullus meeles laimas Jumala wäge. Tulise wiha sees käskis ta weel kangeline Stratilati piinada — teda tina keppidega peksta, tulega põletada, tema haamu terawate katusse kiwidega õeruda. Aga püha marter kannatas kõik rahulikult ära, ning ühte puhku hüidis: „au olgu Sulle; oh mo Jumal!“ Pärast kange piinamist heideti teda wangi torni ning peeti wiis päewa ilma söömata.

Selle aja sees käskis Vitfinius risti walmistada, ning kui wiis päewa saiwad mööda läinud, Weodori wangi tornist wälja tuua ning risti lüüa. Tema käed ning jalad löödi naeltega risti külge kinni, sõamehed lasksiwad wibupüksi nooltega tema palgesse ning pistsiwad tema filmad peast ära. Weodori piinamise juures oli tema ustaw teener Awgar, kes kõik üleskirjutas, mis seal sündis. Kui ta oma isandat nägi piinamiste all äranõrkewat, siis langes ta tema jalgade ette maha ning palus temalt õnnistust ja wiimast sõna. Püha marter ütles tema wastu: „Awgar, kirjuta minu kannatamised ja surma pääw ülesse.“ Pärast seda tegi ta palwet, piinamistest äranõrkedes. Oma hinge ahastust Jumala ees wälja walades hüidis tema: „Oh Issand! Sa tootafid minuga olla; aga miks oled Sa mind nüüd maha jätnud? Sinu pärast on minu ihu pu-

ruks pekketud, filmad peast wälja pistetud, pale katki löödud, kõik ihu haawadega kaetud. Kõik mo liha on tükkideks laiale pillatud ning paljad kondid ripuvad weel siin risti peal. Mõtles, oh Issand, minu peale, kes Sinu nime pärast walu kannatan, ning wõta mo waim wastu, sest nüüd pean ma siit elust lahkuma." Pärast neid sõnu jäi ta wait. Titinius mõtles, et ta ära furi, läks ära ning jättis ihu õõseks risti peale.

Siimesel ööwahi tunnil ilmus Jumala Engel Weodorile, wõttis teda risti pealt maha, tegi tema haawad termeks ning ütles tema wastu: „Ole rõõmus ning saa kindlaks Issanda Jeesuse armu läbi; Issand on ikka sinuga, miks ütlesid sa, et Ta sind on maha jätnud? Wõttele otsani, ning kui sa mõitlemise oled lõpetanud, siis tule ja wõta Issanda käest ilmsureliku põlwe kroon wastu, mis sulle on walmistud.“ Pärast neid sõnu kadus Engel ära, ning püha marter Weodor, Jumala wäe läbi termeks tehtud ning kinnitud olles, hakkas suure healega Issandat kiitma.

Wara hommiku saatis kuningas kaks pealikut, Antiohuse ja Patritsiuse Stratilati risti pealt maha wõtma. Temal oli mõte martri ihu tinast kasti sisse panna ning merde wisata; sest tema ei tahtnud, et püha Weodori ihu ristiinimeste kätte oleks saanud, kes martrite ihusid auu sees pidasid. Ei wõinud pealikud suure ime pärast oma filmi uskuda, kui nad Weodori nägid risti all istuwat ning suure healega Issandat kiitwat. Patritsius, seda ime asja nähes, hakkas Issanda wäge tundma ning hüidis: „Suur on ristirahwa Jumal, ning ei ole teist Jumalat!“

Pärast seda läksiwad mõlemad pealikud Weodori juure ning ütlesiwad tema wastu: „Meie palume sind, Kristuse marter, wõta meid ristirahwa sekk, sest nüüdsest tunnist saadik tahame ka meie ristini-
mesed olla.“ Pealikutega oli seitsekümmend sõameest jenna tulnud, kes ka usklikuks saiwad.

Kui Titiniusest seest kuulda sai, saatis ta ühe suure ülema, nimega Sitstuse 300 sõamehega jenna, et kõiki, kes usklikuks oliwad saanud, kinni wõtta; aga ka need saadikud, neid imetegusiid nähes, mis Weodor tegi, pööriswad õige Jumala poole. Rahwas, kes Weodori ümber oli hüüdis: „Ristirahwa Jumal on see ainus Jumal!“ ning hakkas oma paha meelt Titiniuse wastu wälja näitma. Aga Weodor wai-
gistas rahwa mässamise ära, käskis kõiki alandlikult ülemate sõnakuulmiseses olla ning Kristusest märku wõtta, kes risti peal oma piinajate eest Jumalat palus. Sealsamas õpetas ta rahwale Jumala sea-
dust, tegi oma käre külgepuutumise läbi haiged ter-
weks, ning uskjate aru kasmis igal tunnil suuremaks. Kõik püüdiswad Weodori ligemale saada, et tema õpetust kuulda; aga ristirahwas, kes seal oliwad, waimustasiwad teisi ning hüüdiswad: „Wõtkem sur-
mani tõe eest seista, ning Issand Jumal saab meie abimees olema!“

Üks kuningas nõuandja, kes kõik seda nägi, läks Titiniuse juurde ning andis temale teada, et kõik rahwas jumalad maha jätab ning selle Jumala poole pöörab, Keda Weodor kuulutab. Titiniuse saatis timuka jenna, käskis Weodori kinni wõtta ning ära surmata. See wihastas rahwa nõnda ära, et nad timuka kallale fargasiwad ning teda ära

tappa tahtsivad ; aga Weodor hoidis rahwa tagasi ning ütles : „Mina pean Issanda Jeesuse Kristuse juurde minema !“ Pärast seda tegi ta palwet, õnnistas uskjaid ning ka oma teenrit Awgari ja siis läks alandlikult timuga mõega alla. Pärast tema surma läksivad kõik ristiinimesed küinalde ning suitsutamise pannidega tema ihu hauda jaatma. Mõne aja pärast jaiwad püha Weodori Stratilati luudfondid tema sündimise paika, Emhaite linna, wiidud.

Awgar, kes püha Weodori piinamise juures oli, kirjutas kõik ülesse, mis ta seal nägi, et püha martri mälestust alles hoida, ning et ka teised ristiinimesed tema jutustamisest head õpetust wõtaksivad ja alati kindlaste Jumala peale loodaksivad, Kes neid oma abita ei jäta, kes õigel wiisil Tema fisse usuvad ning iseenele ärasalgamisega Tema püha nime tunnistawad.

Püha martri Nikiwori kannatamised.

9. Februaril.

Kolmandamal aastajal elaswad Antiohia linnas üks inimene, preester nimega Sapritsius, ja ilmlik inimene nimega Nikiwor. Nemad olivad mõlemad ristiiinimesed ning elaswad mõned head aastad suure sõbruses. Uga kurjuse isa, kellest kõik pahad asjad — patu mõtled, waen ning kade meel tulewad, jõudis nende sõbruse nõnda ärarikkuda, et nad teine teist hirmsal kombel wihtama hakkasiwad. Mõne aja pärast hakkas teine nendest, nimelt Nikiwor, järele mõtlema, et wihipidamine üks suur pat ning Sumala tahtmise wastane asi on, ning püidis Sapritsiusega ära leppida. Uga Sapritsius ei tahtnud sellest kuuldagi. Ilmaasjata püidis Nikiwor tutwate läbi Sapritsiust leppimisele pöördä, ilmaasjata ka ise palus ilma weega Sapritsiust pahanduse enesele andeks anda. Sapritsius ei annud järele. Tema unustas ära, et Issand mitte nende palwet wastu ei wõta, kes omas südamis wiha ligimise wastu kandwad. Kui Nikiwor ilma weega tema jalgade ette maha langes ning teda ära leppida palus, siis püidis ta tema juurest ilma sõna lausumata ära minna, ning ei tahtnud endise sõbra peale wadatagi.

Sell ajal tõusis fange ristirahwa tagasiuamine. Sapritsius, kui preester, sai kõige esite finni wõetud ning maawalitseja juurde kohtu ette wiidud, kus ta wahwaste oma usku tunnistas.

Maawalitseja ütles tema wastu: „Meie kuningad

Valerian ja Gallien on käsu annud, et kõik, kes ennast kristlasteks nimetavad, peavad jumalatele ohwrit tooma, ehk (kui nad seda ei tee) surma nuhtluse alla antud saama."

— Mina olen ristiniimene, kostis Sapritsius, kumardan ainult tõsist Jumalat, Kes maailma on loonud, ning ei või ebajumalaid kumardada, mis inimeste kätega on tehtud.

Maawalitseja kästis Sapritsiuse ühe ratta külge finni siduda ning teda kängeste piinama; aga tema kannatas wahwaste piinamised ära ning ütles maawalitseja wastu: „sinul on meelewalgus ükspäinis minu ihu üle, aga minu hinge kaitseb Jumal, Kes teda on loonud.“ Kui maawalitseja nägi, et piinamised midagi ei aita, ning Sapritsiust usust ära pöörda ei või, siis mõistis ta teda surma nuhtluse alla.

Breester kästi surma nuhtluse paika wiia. Tee peal pidas Nikiwor rongi finni, langes Sapritsiuse ette põlwile maha ning ütles tema wastu: „Kristuse marter, anna mulle andeks, kui ma sinu ees süüdlane olen!“ Aga Sapritsius pööris wihaga omad silmad tema poolt ära ning läks oma teed edasi. Nikiwor ruttas uueste tema juurde ning ütles: „Kristuse marter! anna mulle andeks, kui mina sinu wastu olen eksinud. Sina saad warsti martri krooni Kristuselt, seepärast et sa teda mitte ei ole ära salganud, waid oled wahwaste Tema püha nime tunnistanud. Anna mulle enne oma surma andeks!“

Aga Sapritsius ei kostnud temale midagi, nii kange wiha oli ta täis. Sõamehed, kes teda surma nuhtluse paika wiiswad, paniwad väga imeks, et inimene surma eel nii kanged wiha ja wainu wõib

omas südames pidada. Nemad ütlesivad Nikiwori wastu: „see inimene läheb surma nuhtlust wastu wõtma, tema ei wõi sulle enam midagi paha teha; mis tarwis ja siis nõnda tungiwalt temalt andeksandmist palud?“

— Teie ei tea, mis mina Kristuse tunnistajalt palun, aga Jumal teab seda, — kostis Nikiwor.

Kui rong surmanuhtluse paika jõudis, siis ütles Nikiwor kolmat korda Sapritsiuse wastu: „ma palun sind, Kristuse marter, anna mulle andeks, kui mina sind olen kogemata pahandanud, sest kirjutud on: „pa l u g e, s i i s p e a b t e i l e a n t a m a; m i n a p a l u n s i n u l t a n d e k s a n d m i s t.“

Uga Sapritsius jäi ka see kord kõwaks, ei wõtnud wenna palumist kuulda, ei waigistanud oma wiha: ning Issand nuhtles teda tema südame kanguse pärast. Ewangeliumis on ööldud: „K u i t e i e a n d e k s a n n a t e, s i i s s a a b k a t e i l e a n d e k s a n t u d; m i s m ö e d u g a t e i e m ö e d a t e, s e e g a s a a b k a t e i l e m ö e d e t u d.“

Need sõnad läksiwad Sapritsiuse peal täide. Issand, see õige Kohtumõistja, wöttis temalt oma armu wäe ära, mis teda piinamiste ajal kinnitas, ning Sapritsiuse kõwa ning armuheitmata süda läks korraga araks ja hakkas surma hirmu kartma. Sellammal minutil, kui ta oma pea pidi mõega alla panema, salgas ta Kristust ära ning hüidis suure healega: „ärge tapke mind! mina tahan kõik teha, mis kuningad käsiwad: jumalaid kumardada ning nendele ohwrit tuua!“

Need sõnad löiwad Nikiwori südamest läbi. „Mis so meeles, armas wend, nüüd on? hüidis tema;

mõttele järele; ära salga Issandat ära; ära hukka seda taeva krooni, mis sa libedate kannatamiste läbi oled enesele walmistanud. Sina seisad juba Kristuse pulma koja ukse ees, ning Issand tahab sulle selle ajaliku surma eest, mis sa nüüd vastu wõtad, igawest elu anda." Aga Sapritsius ei pannud Nikiwori sõnu mikski. Tema süda, mis armastuse ning halastuse oli ära kautanud, ei wõinud ka neid lunastlikkuid sõnu vastu wõtta. Tema tunnistas teist korda, et ta Kristust ära salgab. Siis hüüdis Nikiwor sõameeste poole ning ütles: „surmage mind ära, mina olen ristiinimene!“ Üks sõamees, neid sõnu kuuldes, läks warsti maawalitseja juurde ning andis temale teada, et Sapritsius on Kristust ära salganud, ning et üks teine inimene ennast kristlaseks tunnistab ja oma usu eest surra tahab. Maawalitseja käskis Sapritsiuse lahti lasta ning Nikiwori pea otsast ära rajuda. Nikiwor pani rõõmuga oma pea mõega alla ning wõttis martri krooni vastu.

Meie, ristiinimesed, peame Sapritsiuse lugust enestele kasulikku õpetust wõtma. Waatke. Nii pea, kui ta Jumala kõigewägewamast abist ilma jäetud sai, selle eest, et ta Issanda käsku ei pidanud, mis ligemisi armastada ning eeskütused ja pahandused andeks anda käsib; nii pea kui Jumal oma armuga teda maha jättis, kadus tema kindlus ära, ning tema ei jõudnud oma usuwõitlemist lõpetada. Seft meie kindlus ja wägi ei tule mitte meie eneste käest, waid Jumalast, kes meile wõitlemises seda omast armust annab. Kõigile ei ole küll etteseatud suurte tegude ning raske wõitlemise läbi oma usku üles näidata; see on ükspäinist nende osa, kes jeks on

äravalitsetud ; aga meie kõikide kohus on oma igapäised talitused ausaste ära toimetada ; meil kõigil on võimalik ligemisi teenida ja aidata, eksitused andeks anda, pahandused ja pisikesed melehaigused nurisemata ära kannatada. Nende oma igapäiste kohuste täitmise läbi võime meie oma armastust Jumala vastu ülesnäidata, Tema käskudest lugupidama harjuda ning Issanda meelepärast saada, Kes, meie usku nähes, meile oma kõigewägewamat abi tahab anda. Ilma selle abita oleme meie nõdrad ning jõuatumad, ei jõua seda koormat, mis meie peale on pandud, kõlblikul wiisil ära kanda, wahwaste kiusatuste vastu feista ning õnnetustes uskus kindlaks jäeda.

Preestriliku kannataja Blasiusi mälestus

11. Webruaril.

Püha Blasius hakkas noorest põlwest Jumalat teenima ning sai pärast Sebastia linna, Kappadokia maale, piiskopiks pandud. Keisri Dioklitiani walitfufe ajal, kui ristirahwast kangeste taga kiusati, oli piiskop Blasius neile tuets, — maenitses neid, keda waewati, kannatlikud olla, käis wangi hoonetes ristirahwast armastuse ning usu sõnadega trööstimas. Selle tagakiusamise ajal kannatas hulk Sebastia ristirahwast piinamisi, aga mõned läkfiwad kõrbedesse

ja metsadesse warjule ning ootiwad seal wiletsuse lõpetust. Blasius nähes, et ristirahwas enamiste kõik linnast ära läksiwad, põgenes ka ise kõrbesse. Ta walitses eresele elupaigaks koopa ühe mäe sees, mis Argeoseks hüiti ning elas seal palwes, waewa nägemises ja suures kassinuses, ning koguni üksi. Metsa loomad oliwad tema ainud seltsi mehed. Nemad ei kartnud teda, waid tuliwad tihti tema koopa juurde ning seisiwad koopa suu ees jenni kui tema palwet tegi. Pärast palwet läks Blasius nende juurde wälja, meelitas neid, pani käed nende peale ning tegi mõni kord nende tõbed ja haawad terweks. Seal kaugel kõrbes elas Blasius keisri Dioklitiani tagasiwõtmise ajal ning ka Titiniuse tagasiwõtmise algusel.

Titiniuse walitsuse ajal saiwad sõamehed kõrbe jaadetud kiskjaid metsalisi püüdma, kelle söögiks ristirahwast anti. Ükskord tuliwad niijugused sõamehed Argeose mäe juurde. Selle koopa juures, kus püha Blasius elas, nägiwad nemad suure hulga metsalisi. Seepärast läksiwad nad tema juurde ning leidsiwad wanakese koopas palwet tegewat. Ilma sõna lausmata läksiwad nad warsti sealt maawalitseja juurde ning andsiwad temale teada, mis nad oliwad näinud. Maawalitseja saatis neid kõrbe tagasi ning käskis kõik ristiinimesed, keda nemad ülesleidsiwad, enese juurde tuua.

Seepärast läksiwad sõamehed jälle Argeosi mäe juurde tagasi ning kuulutasiwad Blasiussele seda maawalitseja käsku. Blasius pani rahulikult nende sõnu tähele ning ütles: „heaküll, armsad lapsed, hakkame aga siis minema. Issand on mind meele tuletanud.

Sellfinatsel öösel ilmus Ta mulle kolm korda ning ütles minu wastu: „Tõuse üles ning too mulle seda ohwrit, mis sinu kui preestri kohus on tuua.“

Wlasius läks sõameestega teele. Tee peal pööras ta mitu sõameest õige Jumala poole, neile tasanduse ja armastusega Issanda seadust seletades ning Jumala wäe läbi imetegusid tehes. Rahwas tulid hulga kaupa tema wastu, tõiwad haiged ja tõbised tema juurde, ring tema tegi neid terweks. Püha Wlasius näitas oma armastust ning halastust mitte ükspäinisi inimeste, waid ka elaja loomade wastu. ükskord tuli üks waene lesk naene tema juurde, heitis tema jalge ette maha ning kaebas filma weega, et hunt on tema wiimse pörša ära wiinud. Wlasius ütles naeratades tema wastu: „ära nuta; sinu pöršas saab sulle elawalt ja ilma wigate tagasi toodud.“ Ning tõeste, waeše naese imeks ning rõõmuks, tõi hunt oma saagi tagasi. Täna pääwani peawad wene rahwas püha Wlasiust elaja loomade kaitsjaks.

Kui Wlasius Sebastia linna jõudis ning kohtu ette kutsutud sai, siis katsus maawalitseja esiotsa lahke sõnadega teda usust ära pöörda. Aga Wlasius kostis temale kindlaste, et ta mitte wäerjumalaid kummardama ei hakka. Siis käskis maawalitseja teda armutumal kombel peksta. Wlasius kannatas wahwasti piinamise ära ning ütles maawalitseja wastu: „ilma asjata mõtled ja mind piinamiste läbi Jumala tunnistusest ära pöörda. Minul on Kristus, kes mind finnitab; teeminuga, mis sa tahad!“

Pärast piinamist sai Wlasius wangi torni wiidud. Kui waene lesk naene, keda tema oli aidanud, sellest kuulda sai, siis tappis ta oma pörša ära, keetis tema

peast ning jalgadest toidust, pani waagna puu ning aca wiljaga ümbert finni ning wiis püha Blasiusese wangi torni. Blasiusel oli hea meel, et naene tema wastu tänulik oli, ta wõttis toidu wastu ning õnnistas naest. Seal juures käs kis ta weel naest iga aasta tema mälestust pidada ning tootas, et Jumala arm tema maja peal saab alati hingama.

Mõne aja pärast toodi Blasius uueste kohtu ette, kus maawalitseja tema wastu ütles: „kui sa mitte jumalatele ohwrit ei too, siis pead sa kange piinamiste läbi ära hukatud saama.“

— Mingu hukka jumalad, kes taewast ja maad ei ole loonud, kostis Blasius; — aga see surm, mis ka sina mind ähwardad, saab mulle igawest elu tooma.

Maawalitseja tema kindlust nähes, käs kis teda uueste hirmsal kombel piinada. Teda pandi ühe puu külge rippuma ning ihu käristati raudriistadega. Aga püha Blasius kannatas wahwaste ka selle piinamise ära ning ütles maawalitseja wastu:

— Sina mõtled mind piinamistega hirmutada, aga olgu sulle teada, et minu abimees on Jeesus Kristus. Seepärast ei karda ma neid nähtawaid piinamisi, waid waatan tulewa põlwe õnsuse peale, mis Issand neile on tootanud, kes Teda armastawad.

Maawalitseja käs kis matri puu otsast maha wõtta ning wangi torni wiia. Kui teda senna wiidi, käisid seitse waga naest tema järel ning korjasid neid were tilku, mis tema haawadest maha langesid. Seda nähes, wõtsid maawalitseja teenrid neid finni, wiisid kohtu ette ning ütlesid: „ka need sinatsed on ristiinimesed.“ Maawalitseja käs kis

neid wäerjumalatele ohwrit tuua. Wagad naesed, paganatele wäerjumalate tühjust näidata tahtes, kuulusiwad filma kirjaks, et nad walmis on maawalitseja käsku täitma, ning palusiwad ükspäinis enestele luba anda, enne ligemal järwes ennast puhtaks pesta ja wäerjumalad senna kaasa wõtta, et neid seal kumardada. Maawalitseja laskis neid hea meelelega wahi all senna minna ning andis wäerjumalad kaasa. Aga nii pea, kui wagad naesed wäerjumalad oma kätte saiwad, wiskasiwad nad neid järwe. Kui maawalitseja sellest kuulda sai, wihastas ta kõige esite sõameeste peale; aga pärast kui naeste seletuse jelt asjast sai läbi kuulanud, nägi, et sõamehed ilma süita oliwad. — Aga maawalitseja ei hakanud korraga naesi wäerjumalate uputamise eest nuhtlema, waid katsus esite neid mitme nõuga Kristuse poolt ära pöörda. Et hirmu nende peale saata, laskis ta hirmsad surma nuhtluse riistad senna tuua ning neid ühele poole laiale maha panna, aga teisele poole jälle kallid riided ning uhked ehted maha lautada ning ühele ja teisele poole käega näidates, ütles naeste wastu:

— Walitsege enestele, mis teie tahate: kui teie jumalaid kumardate ning neile ohwrit toote, siis peate teie surmast ning saate nende kalli ja uhke rietega ehitud; aga kui teie mitte jumalaid kumardada ei tahta, siis peate kange piinamiste läbi ära surmatud saama.

Üks nende naeste seast, kellel kaks last kaapas oli, wõttis ühe kalli riide ning wiskas tulesse; aga lepsed ütlesiwad ema wastu: „armas ema, ära jäta meid maa peale hukatuse sisse, waid tee ka meid

taewa riigi õhtu sõõmaaja osalisteks, nõnda kui sa meid siin maa peal maast madalast oma piimaga oled toitnud."

Maawalitseja nähes, et ristiusu naesed mitte Kristust ära salgada ei taha, käskis neid kängeste piinada; nende ihud kisti teravate raudriistadega katki. Aga Issanda Angel ilmus neile, finnitäs neid ning ütles nende vastu: „Ärge kartke, waid wõidelge otsani. Nõnda kui üks hea ja hoolikas töömees, kes lõikust on peale hakkanud, ka seda lõpetab, pärast lõpetust peremehe käest palga kätte saab ja wiimaks rõõmuga oma kotta tagasi läheb; nõnda samma peate ka teie waewa nägema, et Õnnistegialt igawest ilmsurelikku elu vastu wõtta.

Maawalitseja käskis wagad naesed tulesse wisata, aga nemad tuliwad sealt termelt ja ilma wigata wälja ning ei jätnud maha Issandat tunnistamast. Wiimaks kästi nende pead mõega otsast ära raijuda. Enne surma nubtlust langesiwad nemad põlwile maha, tegiwad palwet ning ütlesiwad: „Mu olgu Sulle, meie suure Jumalale! Mu olgu Sulle, oh Kristus, kes Sa igaweste walitsesid ning meid õnsuse tee peale oled kutsunud, kes sa meid oled kõlblikuks teinud pimedust maha jätma ning oma tõsise ja magusa walgusele oled toonud. Meie palume sind, oh Issand, anna meile osa esimatri Weklaga ning wõta meie püha isa Wlasiuse palwed meie eest vastu, kes meid tõe tundmusele on juhatanud.“ Pärast palwet saiwad nende seitsme püha naese pead otsast ära raijutud.

Wlasius toodi kolmat korda kõhtu ette ning tema jäi endist wiisi kõikumata kindlaks. „Waewa minu

ihu niipalju kui sa tahad ; aga meelemald minu hinge üle on ükspäinis Jumala käes," ütles ta maawalitseja vastu.

— Kas sinu Kristus saab sind aitama, kui ma sind järve wisata lasen ? küsis maawalitseja.

— Ka wee peal tahab minu Jumal oma wäge ilmutada, kostis Blasius.

Maawalitseja täitis oma ähwarduse ; aga kui Blasius järve heidetud sai, hakkas ta wee peal, otse kui kuiwa maa peal, käima. Kui ta keskelt järve sai, siis istus ta wee peale ning hüidis sõameeste peale, et nad oma jumalate nimel seda sama teha katsuksiwad. Kuuskümmend sõameest hüidsiwad oma jumalaid appi ning heitsiwad ennast järwe, aga uppusiwad warsti ära. Aga Blasiusese ilmus Issanda Ingel ning ütles : „Onsuse wäert Jumala ülempreester, mine wee pealt ära ning wõta see kroon vastu, mis Jumalast sulle on walmistud.“ Kui preestrilik kannataja kaldale tuli, siis paistis tema pale imekspanemise wäert walgusega. Maawalitseja armas kuelümne sõamehe surma tema süiks ning mõistis teda surmale ; temaga seltsis käskis ta ka need kaks poisikest, ülemal nimetud waga naese pojad, ära surmata.

Kui püha Blasius surma nuhtluse paika toodud sai, siis palus ta kõige maailma ning ka nende eest Jumalat, kes pärast tema surma tema mälestust pidama saawad, ning kui ta Kristuselt tootuse oli saanud, et tema palwe täidetud saab, pani ta oma pea mõega alla. Sellesamas saiwad ka need kaks poisikest ära surmatud.

Püha Meletius, Antiohia piiskop.

12. Vebruaril.

Neljandamal aastasajal, pärast Kristuse sündimist, rikkusivad mitmed waidlemised ning waleõpetused Kristifoguduse rahu. Kõige rohkem lautas ennast Ariuse waleõpetus laiale. Arius õpetas, et Jumala Poeg Jeesus Kristus ei ole mitte Jumala see Isaga üheoluline. Ehk see waleõpetus küll Nikaia linnas esimese kõigemaapealse Sinodi peal hukka mõistetud sai, sellegipärast oli palju neid, kes tema poole hoidusivad. Ariuse waleõpetuse järele tõusis ka palju teisi waleõpetusi, mis kawa aega tüli ja waidlemisi ristirahwa seas sünnitasivad. Kreeka keiser Konstantsius, üks neist Konstantini see suure poegadest, hoidis Ariuse waleõpetuse poole ning kuvas neid piiskoppisid taga, kes tema nõusse ei tahtnud heita. Mitmes linnas oli tihti kaks piiskoppi — üks õigeusuline, teine Ariuse waleõpetuse pidaja. Rahwas ning kiriku teenrid heitsivad mõni kord õige usu, mõni kord jälle Ariuse õpetuse poole. Aga ka ise Ariuse seltsi rahwas said kahte liiki jagatud: ühed nimetati Arianlasteks teised Pool-Arianlasteks; ning nende wabel oli kange tüli ja riid. Igal pool Kristifoguduses oli wiha-waen ning werewalamine, selle armastuse ja rahu asemel, mis Jeesus Kristus temale oli päranduseks jätnud.

Sell segasel ajal sai Armenia mees, endine Sebastia piiskop Meletius, rahwast ühel meelel Antiohia piiskopiks walitsetud. Selle walitsemisega

olivad ka Ariuse seltsi rahvas, teda Antiohias
 rohkem, kui õigeusulisi oli, rahul. Nemad lootisid,
 et uus piiskop nende nõusse saab heitma, aga nende
 lootus läks nurja. Ükskord, kui ligi kolmkümmend
 päeva tema valitsemise päävast oli juba mööda
 läinud, tegi Meletius kirikus jutlust. Kõik kiriku-
 lised ootisid pikki filmi seda, kuidas tema usu punk-
 tidest (dogmatidest) rääkima saab. Meletius hakkas
 neid usu punktisid, mis Nikea Sinod oli kinnitanud,
 kiitma ning tunnistas oma usku Jeesuse Kristuse
 siise, — et Tema on Isaga üheoluline ja ühesugune
 ning maailma Looja. See awalik usu tunnistamine
 vihastas Ariuse seltsilisi hirmsal kombel; üks ülem-
 diakon, Ariuse järelkäija, läks ülemapiiskopi juurde
 ning pani käe tema suu ette. Siis tõstis üle-
 mpiiskop oma käe ülesse ja näitas rahwale kolme
 sõrme, püha Kolmainu Jumala tähendusiks; pärast
 pani ta kaks sõrme kokku ning näitas ühte sõrme,
 sellega ainuist Jumaliku olemist tähendades. Aga
 kui ülemdiakon tema käe kinni wõttis, siis hakkas ta
 jälle juuga Kolmainuist Jumalat, Kes üheoluline on,
 kiitma ja austama ning rahwast maenitsema, et nad
 kindlaste ja muutmata Nikea Kõigemaapealse Sinodi
 õpetuse punktisid peaksid. Siis katsus ülemdiakon
 püha Meletiusse käed ning ka suu, mõlemad kinni
 pidada. Õigeusulised hakkasid oma rõõmu Mele-
 tiuse õige õpetuse pärast wäljanäitma ning suure
 healega püha, üheolulist ja lahkmata Kolmainuist
 Jumalat kiitma; aga Ariuse järelkäijad said wi-
 hasiks, ajasid ülemapiiskopi kirikust wälja ning
 hakkasid sest ajast saadik teda laimama ja wale-
 õpetuse pidajaks hüidma.

Püha Meletiusse sees oli kindel waim ühe ise-
 äraliku tasandusega ühendud, ning tema püidis alati
 tüli ja riidu ristirahwa seas, wähendada. Tema
 oli oma waimuliku karjale kõiges ristiusu seaduse
 täitmises eesmärgiks ja mõistis kõlblikuid abimehi
 enesele walitseda. Tema pühitses püha Basiliuse,
 see Suure, kes Jerusalemmast Antiohia tuli, dia-
 koniks; nägi ette, et püha Joannest Kristostomusest
 kuulus mees Kristifoguduses tuleb. Joannes oli sell
 ajal weel väga noor. Meletius andis temale nõu
 püha Kirja tundma õppida, ristis teda ning pani
 kiriku lugejaks (kõstriks). Ka ühe teise Basiliuse,
 kes Antiohiast pärit ning Joannese Kristostomuse
 kasuwend oli, pühitses Meletius diakoniks. Kõik
 need mehed hülgasiwad wagaduse ning usuga ja
 oliwad Kristifoguduse iluks.

Selle aja wabel, Ariuse seltsilised nähes, et
 Meletius nende seltsi ei taha heita, palusiwad keisrit
 Konstantsiust, et ta püha Meletiusse ülemapiiskopi
 ametist lahti teeks ning teda Armenia maale wangi
 põlwe saadaks; aga ise walitsesiwad nad omale piis-
 kopiks ühe Ariuse seltsilise. Aga kõik see oli seaduse
 wastu, sest Meletius, keda terwe fogudus oli ame-
 tisse walitsenud, mõis ka ükspäinis terwe fogudus
 ametist lahti teha. Walitsemise kiri, kelle all walit-
 sejate nimed oliwad, oli Gwsewiusse, Samosati piis-
 kopi käes. Ariuse seltsilised palusiwad Konstantsiust,
 et ta selle kirja wäekaubas wiisil Gwsewiusse käest
 wäljanduaiks. Aga Gwsewius kostis keisri saadi-
 kutele: „Seda walitsemise kirja, mis minu kätte on
 ustud, ei anna mina käest ära enne, kui need, kes
 teda minu kätte on uskunud, seda nõudwad.“ Ku-

ningas ähwardas wiha sees piiskopi parema käe otsast äraraijuda. „Raijuge mõlemad käed ära,“ kostis Gwsemius saadikutele, „aga kirja mina teie kätte ei anna.“ Meletiuje kindlust kartes, jätsiwad waenlased teda rahule; aga sellegi pärast sai ta wangi põlwe saadetud, kus ta jenni kui Konstantsiuse furmani oli.

Pärast Konstantsiuse surma, astus Julian, Konstantini see Suure wenna poeg, aujärje peale. Julian sai ristiusu seaduses üleskaswatud, aga omas südames wihkas ta seda, ning nii pea, kui keisriks sai, taganes temast ära ja hakkas juure hoolega pagana jumalaid teenima. Aga korraga ei hakkanud ta mitte ristirahwast awalikult tagasiwõtma, sest ta nägi, et tagasiwõtmised ei wõi ristiusu wälja lautamist kinni pidada ja uskjate aru kaswamist ärakeelda. Seepärast katsus ta kawalamad nõud ristirahwa wastu pruukida. Tema hakkas juurt põlgdust ristirahwa wastu näitma; pani ristiusu koolid kinni, wõttis kirikutelt nende raha sissetulekud ära, seletades, et waejus enam, kui rikkus, ristirahwale passib. Aga selle wastu püüdis ta pagana usku ülendada ja puhastada. Tema andis paganatele käsu pattu kahtsed, kasinat elu elada, tühja rõõmupidamise eest hoida, asutas nende koolid, pidalik, wõeraste wastu wõtmise majad; ilustas pagana usu templid. Kõik see sai selle nõuga tehtud, et paganaid ristirahwa ees ülendada. ühes sellega kuulutas Julian, et tema riigis kõik usufeltsid lubatud on, ning seepärast laskis ta kõik piiskopid, kui digeusulised, niisama ka Ariuse järelkäijad, wangi põlwest lahti ning kutsus ameti peale tagasi.

Tema lootis selle peale, et kui piiskopid oma kohtade peale tagasi tulewad, siis hakkavad nad isekestis waidlema ning tülitsema, ning kautawad ise ristiusu maa pealt ära. Teiste piiskoppide seas sai ka Meletius wangi põlwest tagasi kutsutud. Aga kui ta Antiohia tagasi tuli, leidis ta seal õigeusfuliste wahel lahutuse. Mõned pidasid oma piiskopiks Pawlini, kes Meletiusse äraolemise ajal oli ametisse pandud, aga teised ootasid Meletiusse tagasi tulemist, ning ei tahtnud Pawlini seltsiga ühendust pidada. See lahutus tegi Meletiusse meele wäga haigeks ning tema püüdis kõigest wäest need kaks parteit äralepitada ning rahu ja ühtmeelt nende wahel asutada. Aga warsti tuli tal uue tagariisumise pärast jälle Antiohiast ärapõgeneda.

Kui Julian Persia rahwa wastu sõtta läks, siis tuli tal Antiohiast läbi minna. Seal ühes alewis, mis Dahwne'ks hüiti, oli wäerjumala Apollo tempel. See tempel oli enne ilus ja rikas, aga sest ajast saadik, kui ristiust riigi peaufuks sai, kadus tema endine au ja ilu ära. Tema sees ei toodud enam endise hoolega ohwrit ning sagedaste oli ta koguni tühi. Aga selle eest käis wäga palju rahwast seal ligidal ristiusu kirikus, kus püha martri Wawila *) (Babila) mädanemata ihu oli. Julian läks Apollo templi ning küsis wäerjumala käest, mis sugune õnn temal sõjas saab olema; aga wäerjumal ei annud temale mingisugust kostust. Pagana preestrid, risti-

*) Püha Wawila (Babilas), Antiohia piiskop, sai teisei Detsiuse ajal usu pärast piinatud ning ära tapetud. Wangihoones pööras ta kolm poissikest risti usku ning sai nendega seltsis mõega tera läbi ära surmatud. Tema mälestust peetakse 4. Septembri kuu pääwal.

rahvast wihkades, ütlefiwad, et wäerjunal pole see-
 pärašt küsimise peale midagi kostnud, et martri-
 (Babila) mädanemata ihu tema ligidal hingab.
 Kästi teda sealt ära wiia. Ristirahwas wiisfiwad
 teda auga ning salmide lauluga Antiohia katedraal-
 kiriku (peakiriku). Aga öösel enne seda pääwa, mill
 Sulian uuendatud templi auks tahtis püha pidama
 hakata, põles tempel suutumaks ära. Tulekahju aeti
 ristirahwa süiks, ehk küll ise Dahwne alewi kodani-
 kud jutustasiwad, et nemad on oma filmadega näi-
 nud, kuidas öösel tuli taewašt maha tulnud ning
 Apollo templi ära põletanud. Balju ristirahwast sai
 sell korral piinatud ja tapetud ning Meletius uueste
 Antiohiast ära saadetud.

Warsti pärašt seda sai Sulian sõas raskestes haa-
 watud ning suri ära. Tema aujärje päria, keiser
 Jowian, kutsus Meletiuše wangi põlwest tagasi ning
 käskis Antiohia linna Sinodi kokku tulla, kus Ariuše
 seltsilised, oma kokkuleppimise tunnistuseks, nende
 usupunktide (dogmatide) alla, mis Nikea linnas kin-
 nitud oliwad, omad nimed kirjutasfiwad. Aga pärašt
 Jowiani lühifest walitsuse aega, astus Walent, kōwa
 Ariuše wale õpetuse pidaja, aujärje peale; see pärašt
 sai waleõpetus jälle natukeseks ajaks wõimuse oma
 kätte; hakati jälle õigeusu piiskoppisid taga kiusama,
 ning Meletius sai kolmat korda Antiohiast ära saadetud.

Keiser Gratian kutsus teda jälle tagasi, ning
 Meletius hakkas uueste oma waimulikku karja hoidma.
 Aga segadused ei lõpnud mitte Antiohias ära. Paw-
 lini seltsilised ei tahtnud Meletiušt wastu wõtta, aga
 Pawlin ise andis ennast Rooma paawsti Demasti
 kaitsemise alla. Püha Meletius pruukis kõik nõud

ära, et ristirahwa jälle ühte meelde saada, kes asjas oli temale abiks püha Wafilius see Suur, Kesarea piiskop, kes kangeste rahwast maenitses õiges usus kindlad olla. Meletius õpetas ja juhatas oma kogu dust mitte ükspäinis oma mõnufate jutlustega, waid ka oma eluga — näitas kõigile wagaduse ning õige kristliku elu eesmärki, oli tasane, alandlik, kindel waimus. Tema walitsuse ajal hakkas püha Simeon Sambnik rasket elu samba otsas elama. Kui Meletius kuulda sai, et Sambnik ennast raud ahelatega ühe suure kivi külge oli kinni pannud, siis läks ta mäe otsa tema juurde ning ütles tema wastu: „Znimene wõib ka ilma ahelateta enese üle walitseda; mitte raud ahelatega, waid tahtmise ja mõistusega peab ta ennast kinni siduma.“ Simeon mõistis, et Meletius tõt räägib, wõttis warssi ahelad enese ümbert ära ning püidis ikka rohkem ja rohkem oma ihaldamised kinni siduda ning täieste waimu walitsuse alla heita.

Silja aegu enne Meletiusse surma, astus Weodosius see Suur, endine keisri Gratsiani kuulus wäeülem, aujärje peale. Weodosius nägi weel enne, kui keisriks oli saanud, ükskord püha Meletiuft unes, teda krooniwat ning kuninglikku purpuri riet tema ümber panewat. See prohwetlik une nägu läks warssi täide. Röder Gratsian tundes, et ta mitte barbarisid, kes sagedaste Rooma riigi peale tungiswad, ärapeletada ei jõua, wõttis omale oma wahwa sõdawägede ülema, Weodosiusse, kaaswalitsejaks. Pärast Gratsiani surma, hakkas Weodosius üksi riigi üle walitsema ning teenis omale oma mõistliku walitsuse ning wõitude läbi nime — S u u r.

Meie ütlefime, et tüli ja waidlemine jell ajal Kristifogudufes segadusi tegiwad. Ariuse feltfilised faiwad endiste keisrite ajal wõimufe oma kätte. Peale selle tõusis weel üks uus waleõpetus Makedoniufe waleõpetufe nime all. Makedoniufe õpetas, et püha Waim ei ole mitte Jumal. Seepärast faiwad jelle usu feltfi rahwas nime — püha Waimu wastu wõitlejad ehk püha Waimu peale wale taja d.

Et tüli ning waidlemist waigistada, kutsus Weodofius, 381. aastal Konstantinopoli Sinodi kokku. See oli teine kõigemaapealne Sinod. Tema peal fai Makedoniufe waleõpetus hukka mõistetud ning usu Simbol lühikese õpetufega pühast Waimust täiendud. Teiste piiskoppide seas fai ka püha Meletius Konstantinopoli kutsutud ning seal Sinodi esimeheks walitsetud. Weodofius, kes teda ialgi ei olnud näinud, tundis ära, et tema feesama wanamees on, kes teda unes kuningaks kroonis. Meletius seisis Sinodi peal kindlaste õige usu dogmatide eest, aga furi enne Sinodi lõpetust, wäga wana ea fees, ära. Pärast tema surma fai Gregorius Teologus Sinodi esimeheks walitsetud. Püha Meletius ihu fai Konstantinopolisi Antiohia linna wiidud ning preestriliku kannataja Wawila ihu juurde pandud.

Püha Aleksiusse (Aleksij), Kiewi mitropoliti ning kõige Wenemaa imeteutegia elu.

12. Webruaril.

Püha Aleksius oli üks neist wäga tähtsast meestest Wenemaal, kes oma palawa usu, waga elu ning wäsimata waewanagemise poolest kuuljaks sai, ühte iseäralikku armasuust oma isamaa wastu ülesnäitas ning temale palju head teha jõudis.

Püha Aleksius sündis 1293. aasta ümber, Moskwas. Tema isa, Weodor Bätkopt, oli üks neist ülematest Tschernigowi würstikonna bojaridest ning armatakse nüidsete Pletsejewide esivanemaks. Sa-
gedad Tatarlaste tungimised Tschernigowi würstikonna peale sundiswad Bätkopti sealt Moskwa ära-
pögenema, kus jell ajal Aleksandri Newskij poeg Daniil (Daniel) Aleksandrowits, würstiks oli. On armata, et würst Bätkoptist suurt lugu pidas, sest würsti poeg Joann oli tema esimese poja Glehweriuse (Glehwerij) ristiisaks. Lapsukene Glehwerius sai wanemate majas üleskaswatud. Üks imelik juhtumine näitas temale ette, et temast üks wäga kuulus mees Kristikoguduses tuleb. Ükskord oli ta metsas lindusid püüdmas. Kui ta kawa aega sai wõrkusid wälja pannud ning midagi kätte ei saanud, siis jäi ta wiimaks wäsimusest magama. Häkitselt kuulis ta unes neid sõnu: „Aleksij, mis näed ja ilmaasjata

waewa? julle on etteseatud inimeste püidjaks saada." Glehmerius ärkas unest ülesse. Ei wõinud tema neist sõnadest aru saada, ei ka seda mõista, mis tarmis temale uus nimi — Alekšij antakse. Aga sest ajast saadik sai ta koguni teiseks inimeseks: oli alati mõtetes, ei tahtnud teiste inimestega juttu ajada, püidis ennast teiste lastega mängimise eest kõrwal hoida ning hakkas suure hoolega püha raamatuid lugema. See sala heal nagu oleks tema waimu unest üles äratanud ning laste mängust kõrgemate ja ülemate tegemiste ning mõtete poole pöörnud.

Püha raamatute lugemise ning palwe igatsamine läks aasta aastalt tema sees ikka suuremaks nõnda, et ta wiimaks üht ainust asja hakkas ihaldama — kloostris minna, et ennast täieste Jumalale pühendada. Ilma tagahetsemata jättis ta maailma maha, kus ta oma suure sugu ning targa mõistuse pärast oleks suure ameti wõinud saada, ning läks Moskwa Jumala Ilmumise kloostris, kus ta, kakskümmend aastat wana olles, Alekšij nime all, mungaks pühitsetud sai.

Kloostris täitis Alekšius suure hoolega ning ausaste kõik munga kohused ära. Matine palwe ning wäga kasin elu kinnitasiwad tema waimu. Et paremine püha Kirja mõista, õppis ta Kreeka keele selgetks, siis waatas hoolega Slawoni keele piibli läbi ning parandas neid kohle temas, kus ta Kreeka keele piibliga ühte ei sündinud. Neid paranduisi, mis püha Alekšius oli teinud, pruukiswad hiljema aja Slawoni piibli läbiwaatajad oma töö juures. Ewangelium, mis püha Alekšius on parandanud, saab täna pääwani Moskwa Tschudowi kloostris alles

hoitud ning Liturgia ajal, Aleksiuse mälestuse päivil, mälja toodud. Kui Moskwa mitropolit Beognost, kes pärast mitropolit Beetrit walitses, Aleksiust tunda sai ning tema waga elu ja tarkust nägi, siis hakkas ta temast suurt lugu pidama. Pärast pani ta teda kiriku kohtute ülemaks, sest sell ajal olivad mitmed kohtu asjad ning abielurahwa tülide läbiwaatamised waimulikkude meeste käes. See amet oli kaua aega Aleksiuse käes ning tegi teda kiriku asjade toimetamisega täieste tutwaks. Selle aja ümber sai Aleksiuse ka püha Sergiusega, kes Bado-nessi metsa oli üksikut elu elama läinud, waga tutwaks. Sergiuse wanem wend Stehwan (Tehwanus) oli Jumala Jumumise kloostriis, kus Aleksiuse elas, igumeniks (ülemaks). Oma surmani oli püha Aleksiuse waga Sergiusega suures sõbruses, ning tahtis teda pärast oma surma mitropolitiks seada. Aga nende kahe püha mehe tegewus ei olnud mitte ühesugune: waga Sergiuse oli ennast palwele ning Jumalikkude asjade järele mõtlemisele pühendanud, aga püha Aleksiusel tuli ka riigi asjade toimetamises sagedaste tegewat osa wõtta. Aga üks waim elas nende mõlemate sees, nagu Apostel ütleb: **K ü l l a r m u = a n n i d o n m i t m e s u g u s e d , a g a s e e s m a w a i m ; j a t e u d o n m i t m e s u g u s e d , a g a s e e s m a J u m a l , K e s k ö i k k ö i k i d e s e e s t e e b** (1 Kor. 12, 4. 6).

Wida tutwamaks mitropolit Beognost Aleksiusega sai, seda rohkem hakkas ta temast lugu pidama ning enese asemele mitropolitiks ihaldama. Ta pühisest teda piiskopiks ning andis oma Wladimirskij eparhia (piiskopikonna) tema walitsuse alla. Aga et oma

walimist weel rohkem finnitada ning segadused ja waidlemised pärast oma surma ette ära teelda, saatis ta, suure würstiga seltsis, saadikud Konstantinopoli linna patriarhi ning Kreeka keisrit paluma, et nad, pärast tema surma, mitte teist mitropolitit, peale Aleksiust, Wenemaale ei saadaks. Sell ajal saiwad Wenemaa mitropolitid Konstantinopolis pühitsetud ning mõnikord ametisse seatud. Sest siis ei olnud Konstantinopoli linn weel mitte Türklaste käes. Patriarh wõttis Beognosti palumise wastu ning kutsus Aleksiuse enese juurde. Aga kui saadikud Konstantinopolist Moskwasse tagasi jõudsiwad, ei leidnud nad enam ei mitropolitit Beognosti, ega ka suurtwürsti Simeoni elus. Sell ajal oli Wenemaal hirmus inimeste katk, mis linnad ja külad tühjaks laastas. See katk on wene rahwa seas m u s t a s u r m a nime all teada. Ssite suri mitropolit ning pärast teda ka suurwürst ära. Enne oma surma maenitses suurwürst Simeon oma wendi Aleksiuse sõna kuulda ning teda austada, seepärast et õnnis mitropolit oli teda enese asemele walitsenud. Aleksiust oli sell ajal juba ligi kuuskümmend aastat wana.

Pärast suurewürsti surma hakkasiwad würstid aujärje pärimise pärast isekeskis waidlema ning läksiwad wiimaks ordasse Tatarlaste juurde selle asja pärast kohut käima; sest sell ajal ei wõinud Wenemaa suurwürst ilma Tatarlaste finnitamata aujärje peale astuda seepärast, et Wenemaa Tatarlaste all oli. Aga Aleksiust oli Konstantinopoli läinud, et seal patriarhilt õnnistust wastu wõtta. Patriarh õnnistas teda küll ametisse, aga kõige see juures ei jäänud segadused tema mitropolitit ametisse astumise

juures mitte tulemata. Bulgaria patriarh, kellel Wenemaaga mingisugust tegemist ei olnud, pani ühe mehe, nimega Beoftisti Wenemaa mitropolitiks. Konstantinopoli patriarh ei finnitanud teda mitte ametisse; aga selle eest tõusis üks uus mitropolit ameti otsia, nimega Roman. Ka Konstantinopolis eneses olivad suured segadused keisri aujärje pärast, kellel kaks tahtjad oli, ning see oli ka Wenemaa kogudusele kahjuks. Patriarh Wiloweus, kes ühe aujärje otsia poole hoidis, pidi nii pea, kui teine walitsuse oma kätte sai, Konstantinopolist ärapõgenema; aga uus patriarh pühitses Romani Wenemaa mitropolitiks. Aleksiuse, kes sell ajal Konstantinopolist Moskwasse tagasi jõudis, pidi uueste Konstantinopoli minema, sest rahwas sai kahe mitropolitiseadmise pärast rahutumaks. Patriarh ei wõinud nüüd enam muud teha, kui Wenemaa kahe mitropolitise wahel pooleks jagada. Aleksiuse hooleks saiwad suure Wenemaa eparhiad, aga Romani hooleks Weike Wenemaa eparhiad, peale Kiewi, antud. Kiew, kui esimene Wenemaa eparhia, anti Aleksiuse walitsuse alla.

Kui Aleksiuse Moskwa tagasi tuli, siis hakkas ta wäsimata hoolega koguduse asju toimetama. Oma waimuliku karjale tegewuses, waewanägemises ja oma kohuste täitmises ees märgiks olles, ei olnud ta hooletu ka sõnaga rahwast õpetama. Tema läkitas sagedaste oma kogudusele ringkirju, kus ta kõigile head õpetust ja tulusat maenitsust andis; isekeskise armastusele, Jumala sõna kuulmisele ja alatise palwele juhatas. Ühes omas ringkirjas kirjutab tema:

„Rõige esiti panen ma, lapsukesed, teie ette tähendamise sõna, mis Õnnistegija Jse oma suuga on ütelnud: üks külwaja läks wälja oma seemet külwama. Mõni jagu seemet kukkus tee äere, mõni kalju peale, mõni ohakate jekka, aga mõni hea maa peale. Seeme on Jumala sõna, aga maa — inimese süda. Argu saagu, lapsukesed, teie südamed mitte ohakase maa sarnatseks, mis laiskuse ning hooletuse pärast waimulikku wilja ei kanna; ei ka kalju sarnatseks, kelle sees ei ole Jumala hirmu; ei teeäerse maa sarnatseks, mis Jumala waenlane, maailma murede läbi, oma jalgadega tallab. Rõigest seft hoidku meid Jssand. Aga saagu teie südamed Jumala sõna wastu wõtmises hea maa sarnatseks, ning kandku kolmekümne, kuuekümne ning saja kordist waimulikku wilja.“

„Tuletan teile, lapsukesed, neid Õnnistegia sõnu meelde, mis Ta oma jüngridest wastu üles: Seda käsina mina teid, et teie üksteist armastate; seft samast tundwad kõik, et teie minu jüngrid olete, kui teil armastus on isekeskis (Joann. 15, 17; 13, 35). Kui teie kiriku tulate, siis olgu teil armastus kõikide wastu ning rahu kõikidega, seft Õnnistegia ütles: kui sina oma ande altari juurde tood ja seal so meelde tuleb, et sinul so wennaga midagi pahandust on, siis mine ja lepi enne oma wennaga ära. Aga kui sa kiriku sisse astud, siis peab sinu hing ning ihu wärisema, seft sina tuled mitte liht majasse, waid Jumala kotta; astuge püha kotta kartuse, püha austamise ning Jumala hirmuga.

Kui teie nõnda saate tegema, siis peab ka kiriku palwe, mis teie eest tehtakse Jumala ette minema."

Ütskord tuli Aleksiusele üks uus ning iseäranis raske asi ära toimetada. Rõne tema jumalakartusest ning pühast elust läks laiale, ning ulatas ka Tatarlaste khani kõrwu, kelle all sell ajal Wenemaa oli. Khani abikaas, Laidula langes raskesse tõbesse ja jäi wiimaks pimedaks. Mingisugused arstimised ei wõinud tema filmi terweks teha, seepärast wõttis ta wiimaks nõuks püha Aleksiusest abi paluda. Khan läkitas saadikud Moskwa suure würsti juurde ning kirjutas temale: „Meie oleme kuulnud, et teil üks niisugune Jumala teener on, kelle palwet Jumal kuuleb, kui ta Temalt midagi palub. Saada teda meie juurde; kui kuninga emand tema palwete läbi terweks saab, siis tahan ma teiega rahu pidada; aga kui teie teda mitte minu juurde ei saada, siis tahan ma sõawäega teie maa peale tulla.“ Suurwürst luges selle kirja Aleksiusele ette ning palus teda khani tahtmist täita. Siin näitas Aleksiuse oma palawat usku Jumala fisse ning ka suurt armastust isamaa wastu. Tema wastupanemine oleks wõinud ütlemata wiltsuse Wenemaa peale tuua; ning kui ta mitte poleks jõudnud khani tahtmist täita, siis oleks ta piinamiste alla langenud ning wiimaks ära tapetud saanud. Aga tema kostis ilma kõikumata suure würstile: see asi on üle minu jõu; aga ma usun, et Jumal, Kes sündinud pimedele nägemise andis, ka mind oma armuga saab aitama,“ ning hakkas ennast teele walmistama. Tema pidas awalikku palwet (molebnit) mitropolit Peetri mäda-nemata ihu juures, Jumala Oma Inimise katedraal

kirikus ; palwe ajal hakkas küinal, mis Peetri kiristu juures oli, iseenesest põlema, mis kõik heaks ette tähendamiseks arwasiwad. Selle aja sees kinnitas Jumal ka Daidula usku ühe imeliku unenäu läbi — tema nägi unes Aleksjusst enese juurde tulewat. Teisel päawal laskis ta warssi mitropolitile ning kõigile kiriku teenritele niisugused kiriku riided valmistada, mis sugused tema unes nende ümber nägi olewat. Kui mitropolit khani pealinna sai, siis läks ta haige woodi juurde, pani selle küinla põlema, mis ta püha Peetri kiristu juurest oli kaasa wõtnud, siis pidas palwet ning riputas kuningana peale pühitsetud wet ; ning Daidula hakkas korraga nägema. Khan ning tema abikaas paniwad seda asja väga imeks, andsiwad Aleksjusele, oma tänu tunnistuseks kallid kingitused ning saatsiwad teda auga Moskwa tagasi. Aga warssi pidi Aleksjus sellesama teereisi oma isamaa kasuks jälle ette wõtma. Üks khani poegadest tõusis isa wastu, tappis isa ning wennad ära, wõttis walitsuse oma kätte, pani Wenemaa peale raskeid maksud ning nõudis, et Wene würstid ordasse tuleksiwad, aga kui nad seda mitte ei teeks, siis ahwardas sõdawäega nende maid laastama tulla. Suur hirm tuli kõikide peale. Wenemaa, mis isekeskiste sõdade läbi oli nõdraks saanud, ei tohtinud mitte khani tahtmise wastu panna. Sai würstide poolt nõuks wõetud Aleksjuse, kes hilja aja eest khani abikaasa oli imelikul wiisil termeks teinud, ordasse saata, et seal khani ees Wenemaale armu paluda. Aleksjus, kes jell ajal juba väga elatand inimene oli, pidi jälle selle pitka ja raske teereisi ette wõtma, ning ka jell korral tuli tema käimisest Wenemaale

suur kaju. Zumala abiga, Kelle käes kuningate südamed on, jõudis ta khanilt oma isamaale armu paluda ning sai khani käest kirja, millega kõik õigused, mis endised khanid Wenemaale oliwad annud, kinnitunud said. Nišni-Nowgorodi, jenna samasse kohta, kuhu Aleksiuse Wolga jõelt maale tuli ning rahwas ja würstid tema wastu tuliwad, asutas Aleksiuse pärast kloostri, püha Neitsi Maria Kuulutamise mälestuseks. Igal poolel oodeti teda ning wõeti aega wastu; igal pool tuliwad kõik kiriku teenrid püha kujudega ning kiriku lippudega tema wastu; ütle mata hulk rahwast tungis tema ümber, et tema kuue palistusessegi puutuda saada.

Pärast seda, kui Aleksiuse Wene maa pealt ütle mata wiletsuse oli ära pöörnud, pidi ta uue teereisi ette wõtma, et Wenemaa koguduse liikmid katoliikude wõrgutamise eest hoida. Saksa keiser Karl ning katoliku piiskopid püüdsiwad kõigest wäest õigeusulisi Wenemaa piiride peal oma usku pöörda. Mitropolit läks ruttu Kiemi, ning kinnitas seal kõikujaid oma jutluste läbi, seal wõttis ta ka kolme martri Joanni, Antonij ning Ewstahwij mälestuse ülesse, kes hilja aja eest pagana usku Ledwa würstist, Olgerdist, ära tapetud said, ning seadis nende mälestuse pääwaks 14. Aprilli kuu pääwa.

Uued segadused, mis Moskwas tõusiwad, ei annud Aleksiusele ka pärast tema tagasitulemist rahu. Suurwürst Joann suri ära, ning tema aujärg ei läinud mitte tema pisikesse poja, waid Susdali würsti, Dimitri Konstantinowitsi kätte, kes ennast oma pealinnas — Wladimiris kroonida laskis. Aga

Aleksius jäi truuks Moskwaale ning tema würstide jugumõsale.

Warfi hakkas noor würst, kes pärast Dimitrij Donskoi nime all teada oli, oma õigust suurewürsti troonipärimises nõudma, läks ordasse ja palus khani ennast suureks würstiks finnitada. Khan finnitaski teda, ning tema wastane pidi aujärje tema kätte andma. Aga segadused würstide wahel ei lõpnud üks teisega; Tweri würst, Mihail, kuulutas ennast suureks würstiks, ning pärast, kui ta Moskwas sai wangis olnud, kutsus ta Ledwa würsti, Olgerdi, Wenemaa peale. Kaks korda tungis Olgerd Wenemaa peale, piiris Moskwa ümber, laastas tule ja mõegaga külad ja linnad ära. Kõige selle rahuta ja segase aja oli mitropolit Aleksius würstide lepitajaks, kes üks teisega tülitsewad, ning alatiseks targaks nõuandjaks noore würsti Dimitrile, kes teda, kui oma isa, austas. Wiimaks lõpsiwad segadused ära; Dimitrij jäi trooni peale kindlaks ning mitropolit, kes mõneks ajaks oli wastu meelt ennast ilmalikkude asjade toimetuste kilda annud, wõis nüüd jälle rahulikult kiriku asju talitama hakata. Selle aja kohta arwatakse mitme kiriku ning kloostri ehitamist, teiste seas, sai sell ajal ka Spaso-Andronikow klooster, Onnistegia kättega tegemata kuu auks ehitud. Aleksius tootas selle kloostri ehitada, kui ta üksford kange tormi ajal Musta merd mööda Konstantinopolist tagasi tuli. Sell ajal saiwad weel ehitud: Aleksejewi naesterahwa klooster ning Kremli Peaingli Mikaeli klooster (Tschudowi klooster).

Wiimaks, kui Aleksius oma elu õhtut hakkas ette tundma, tahtis ta omale mitropoliti ameti päria walitseda ning kutsus Troitskij floostriist waga Sergiuse enese juurde. Tema kuulutas Sergiusele et ta pärast oma surma teda mitropolitiks tahab seada ning tahtis kalli risti Sergiuse kaela panna. Püha Sergius kumardas tema ette maha ning ütles: „Anna mulle andeks, Kristuse suur ülempreester; omast noorest põlwest saadik pole ma kulla kandja olnud, seda rohkem tahan ma nüüd waejeks sandiks jääda.“ Mingisugused palumised ei wõinud waga Sergiust mitropoliti ametit wastu wõtma sundida. Selle wahel palus suurwürl Aleksiust, et ta arhi- mandriti Mihaili, keda würl armastas, mitropoliti ameti päriaks õnnistaks. Aga Aleksius, teades, et Mihail üks suureline ja auahne inimene oli, ei wõtnud mitte suurewürlsti palumist kuulda.

Kui püha Aleksius juba kaunis elatand inimene oli ning oma surma ette tundis, kutsus ta suurewürlsti Dimitrij enese juurde, õnnistas teda, andis temale wiimsed tarwilikud maenitsused ning lahkus palwega siit elust ära. See sündis 12. Webruari kuu pääwal 1378. aastal, kui Aleksius 85 aastat wana oli.

Suurwürl, kirikuteenrid ning ütlemata hulk rahwast saatsiwad nutuga püha mitropoliti ihu hauda. Tema sai Peaingli Mikaeli kirikusse, mis ta ise oli ehitanud, maha maetud.

Kuuekümnne aasta pärast kukkus selle kiriku lagi sisse. Suurwürl Wasilij laskis wana, puu kiriku asemele, kivi kiriku ehitada. Kui kraawisid kiriku aluse tarwis kaewama hakati, leiti püha mitropoliti

Alekfiuse ihu mädanemata olemat. Pärast, juure-
würsti Joanni Basiljewitši ajal, sai ta uue templi
fisse wiidud, mis tema nime peale Tschudowi kloostri
sai ehitud; aga sealt sai ta kuningate Joanni ja
Beetri walitsuse ajal, 20. Mai kuu pääwal 1696.
aastal, ärawiidud ning Maria Kuulutemise ja mitro-
politi Alekfiuse kirikute wahale pandud, sest need
kaks kirikud olivad ühe katuse alla ehitud. Palju
imelikkuid juhtumisi on püha Alekfiuse haua juures
sündinud.

20. Mai kuu pääwal peetakse püha Alekfiuse ihu
wiimise mälestust tema nüidsesse hingamise paika.

14-mal Webruaril on Waga Kirilluse,
Slawi rahwaste walgustaja, mäles-
tus. Et temast ning tema wennaft Metodiuseft
1885. aastal Gesti keeles üks raamat välja antud
on, seepärast ei ole meie arwanud tarwis olemat
nendest siin raamatus jutustada.

Püha apostli Dnesimuse mälestus.

15. Webruaril.

Brigia maal, Beike Nafias, elas apostlite ajal üks rikas ja suurt sugu inimene, nimega Wilemon. Kui pühad apostlid Ewangeliumi armuõpetust kuulustasiwad, siis hakkas Wilemon Issanda fiske uskuma ning sai pärast seitsmekümne apostli sekka arwatud.

Suba enne ristiusu wastu wõtmist oli Wilemonil pärisori, nimega Dnesimus. ükskord oli ta oma isanda wasta efsinud ning, tema wiha kartes, tema juurest Rooma ärapõgenenud, kus sell ajal apostel Paulus armuõpetust kuulutas. Palju Roomlasi, apostli õpetust kuuldes, pöörsiwad Issanda poole. Ka Dnesimus juhtus apostli jutlust kuulma. Apostli sõnad mõjusiwad tema südamesse ning äratafiwad tema sees südamelikku patu kahetsemist ja palawat usku, ning tema hakkas apostli järele käima. Kui Paulust taga kiusati ning wangi torni heideti, ei jätnud Dnesimus ka siis teda maha, waid laskis enast temast ristida ning püüdis igapidi temale abiks olla. Paulus hakkas Dnesimust armastama ning tahtis teda koguni enese juurde jätta, aga kui ta kuulda sai, et Dnesimus teise inimese pärisori oli, ei arwanud ta omal mitte õige olewat teda tema isanda lubata enese juurde wõtta. See pärast läkitas ta Dnesimuse Wilemoni juurde, palus kirja läbi, et ta Dnesimusele tema efsituse ning põgemise andeks annaks ning tema, kui oma wenna Kristuse sees, armulikult wastu wõtaks. See firi on Testamentis

teiste püha apostli Pauluse raamatute seas nime all:
 Pauluse raamat Wilemonile.

Wilemon wöttis Dnesimuse armulikult vastu, andis temale tema eesküsed andeks ning laskis teda koguni priiks. Dnesimus läks siis Pauluse juurde jälle tagasi ning püüdis kõige hoolega temale abiks alla. Pärast, kui ta Apostlist kauniste ristiusus õpetud oli saanud, sai ta seitsmekümne apostli seka arwatud ning, pärast oma õpetaja surma, läks ta kauge- mate maade sisse Jumala sõna kuulutama. Tema käis Hispania maal ning ka mitmed linnad Kreeka ja Weike Aasia maal läbi; wäga wana ea sees sai ta pärast Timoteust ning Apostlit Joannest (Teoloogust) Ewesuse linna piiskopiks pandud. Püha Ignatius Jumalakandja räägib ühes omas ringkirjas temast, kui ühest auwäert inimesest, kes oma kohusid hoolega täitis. Mitu aastat oli Dnesimus Ewesuse piiskopiks, pööris paganaid Kristuse poole ning juhatas uskjaid oma jutluse ning waga elu eesmärgi läbi. Reisri Trajani ajal tõusis ristirahwa tagakiusamine, ning Dnesimus sai Rooma kutsutud.

Kui Dnesimus maawalitseja Tertulluse juurde kohtu ette kutsutud sai, siis tunnistas ta julgeste Kristuse nime. Maawalitseja küsimise peal, kes ning mis sugust tema on, kostis tema: „Mina olen risti- inimene; omas noores põlwes olin ma teise inimese pärisori, aga nüüd olen mina minu Issanda ja Jumala Jeesuse Kristuse ustaw teener.“

— Mis hinna eest on sinu uus Isand sind enesele ostnud? küsis maawalitseja.

— Jumala Poeg, Jeesus Kristus, on mind oma kallil werega hukatuselt lunastanud, kostis Dnesimus,

— nõnda kui kirjutud on : teid ei ole kadu-
wa asjadega ei hõbeda ega kullaga
lunastud teie tühjast elust, mis teie
olete wanematest õppinud ; waid
Kristuse, kui ühe ilmawigata japu-
hata talle, kalli werega (1 Peetr. 1, 18. 19).

Maawalitseja küsimise peale : mis on tühi elu,
nimetas Dnesimus neid pattusid, mis meid Issanda
ning Tema seaduse poolt ära pöörwad, nõnda kui :
raha ahnus, mille pärast meie sagedaste lige-
misele ülekohut teeme ; kõrkus ; kademeel,
mis Rain Abelit tapma sundis ; wale ja filmas-
kirjaks wagadus, mis tõe waenlased on ;
wihha, mis külile kihutab ning tapmist sünnitab ;
liig söömine ja joomine, millest palju
paha tuleb.

„Kõik seda nimetaks tühjaks eluks, ütles Dnesi-
mus, — ning kõige selle sünnitaja on wale ju-
malate kumardamine ; tema teeb meie
meele mõistuse segaseks, weab meid patu wangi, pöö-
rab Jumalast ning Tema seaduse tundmisest ära.
Sest sinatsest tühjast elust, mis ka püha kiri hukka
mõistab, olen, kui laenetawast merest püüdnud eemal
hoida ning olen nüüd hea ja waikse sadamasse saa-
nud, mis on usk ainu tõsise Jumalasisse
ning armastus ligemise wastu. Ka
fulle, Tertullus, annan ma nõu ajaliku elu tühjust
maha jätta, ligemise armastamise seadust wastu
wõtta ning usuga Looja ja Ürapeastja poole pöörd-
da. Tema on walmis sind wastu wõtma, sest Ta ei taha
nende hukatust, kes Teda wihastawad, waid waatab
suure heameelega nende kahetsemise ning ümberpöörmise

peale ja tahab kõik nende endised eksitused andeks anda.

Need tasanduse ja armastuse sõnad tegivad maawalitseja meele koguni pahaseks. „Seda on sulle veel pisut, et sa ise omas eksituses kange oled, waid sa tahad veel ka meid oma eksituse sisse wedada? hüüdis maawalitseja. Selle eest pead sa nuheldud saama.“

— Piinamised ei tee mulle hirmu, kostis Dnesimus; lootus tulewa elu peale saab mind piinamiste ajal trööstima ning Kristuse wägi kinnitama.

Maawalitseja käskis Dnesimuse wangi torni wiia ning seal kahesateistkümme päewa finni pidada; aga seal sai ta ristirahwa poolest trööstitud, kes jenna oma kaastundmist tema wastu ülesnäitma tuliwad. Ka wangi tornis kuulutas ta usmata inimestele Jumala sõna ning mitmed nende seast pöörisid õige Jumala poole. Kui kahesateistkümme päewa saiwad mööda läinud, ajas maawalitseja Dnesimuse Roomast wälja ning saatis Butioli linna wangi põlwe. Aga ka seal kuulutas Dnesimus julgeste Ewangeliumi armuõpetust ning pööris paganaid Issanda poole. Kui Tertullus sest kuulda sai, laskis ta teda uueste enese juurde kohtu ette tuua; aga nähes, et ta omas usus kõikumata kindel on, käskis teda armutumal kombel peksta ning pärast mõgaga tema pea otsast ära rajuda. Üks kuninglikust sugust ristiusu naene wõttis püha martri ilma peata ihu ning pani teda hõbe kirstu sisse.

Püha suurematri Weodori Tironi kannatamised.

17. Webruaril.

Rooma keisrid Maksimian ning Maksimin, kes neljandama aastasaja algusel walitsesiwad, läksiwad wäerjumalate teenimises nõnda sõgedaks, et hakkasiwad ka ristirahwast wäerjumalate teenistusele sundima. Sell ajal oli Amasia linnas, Pontuse maal, üks noor sõamees, nimega Weodor Tiron. Üksford, kui rügemendi pealik teda wäerjumalatele ohwrit tooma fundis, kuulutas Weodor temale, et ta ristiinimene on, et tema Jumal ning Kuningas on taewas ning et ta seepärast mitte wäerjumalatele ohwerdama ei hakka. Sõaülem ja ka weel linnaülem hakkasiwad mõlemad kängeste tema peale käima, aga nendele kostuseks tunnistas ta Kristust kõigekõrgemaks Jumalaks. Wiimaks jätsiwad ülemad teda rahule, lootes, et ta ise ilmafundimata nende tahtmist täitma hakkab, kui teiste ristiinimeste piinamist näeb; tema ei hakanud mitte piinamist kartma, waid kiitis igal pool kõikide kuuldes Jumalat.

Selle aja wahel kuusati ristiinimesi igal pool kängesti taga ning sunniti wäerjumalatele ohwerdama, aga neid, kes seda mitte teha ei tahtnud, wõeti kinni ja wiidi wangi torni. Weodor käis neid senna saatmas ning maenitses neid, et nad usus kindlad oleksid ning wahwaste piinamised ära kannataksiwad. Püha wiha pagana usu wastu täis olles, pani ta

ühel öösel ühe suure mäerjumala templi põlema; aga mõned paganad nägivad seda ning kaebasivad linnatulema ees tema peale.

Kui maawalitsejale sest teada anti, siis kutsus ta Weodori enese juurde kohtu ette, kus Weodor ilma kartuseta oma teu ülestunnistas. Maawalitseja käs- kis teda peksta ning ähwardas veel kangelamate piinamiste alla anda, kui ta mitte kuninga käsku ei täida. Aga Weodor kostis rahulikult temale, et ta piinamisi ei kardata, seepärast et lootus tulewa õn- nuse peale teda kinnitab. „Need piinamised, mis fina minu peale paned, ei tee mulle waewa, sest minu cest seisab siin mo Issand ja Kuningas Jeesus Kris- tus. Sina ei näe Teda seepärast, et waimu poolest pime oled.“

Maawalitseja käs- kis Weodori wangi torni wiia ning wangihoone uk- sed lukkudega ja pitsaritega kinni panna, et Weodori jenna nälga ära suretada. Aga öösel, kui Weodor palus, ilmus temale Issand Jeesus Kristus ning ütles: „Ole julge, Weodor, Mina olen sinuga; ära wõtta maapealist toitu ning joomaaega wastu, sest sind ootab teine kadumata ja igawene elu Minu juures taewas.“ Weodor sai sest imelikust nägemisest kinnit- tud ning hakkas suure rõõmuga Issandat lauldega kiitma ja tänama. Taulmist kuuldes, läksiwad wangi hoone hoidjad akna taha ning omaks imeks nägivad, et hulk noori mehi walges riides Weodori juures olid ning temaga seltsis laulsiwad. Aga uk- sed oliwad lukkus ning pitsarid terwed. Suure imega andsiwad nad sest asjast maawalitsejale teada, kes ka warsi wangi hoone juurde tuli. Kui ta mitu healt kuulis laulwad, siis mõtles ta, et

wiist ristiinimesed on Weodori juurde wangi torni tulnud, ehk küll seda raske oli armata, sest lufud olivad finni ning pitsarid terwed. Tema läks fiske ning leidis Weodori üksi olewat. Suur hirm tuli kõikide peale. Maawalitseja läks rutuga wälja ning teisel hommikul kutsus Weodori uueste kohtu ette.

Too jumalatele ohwrit, siis pead sa kallid kingitused ning suure aunime saama, — ütles ta tema wastu.

Weodor tõstis filmad üles taewa poole, tähendas risti tähte oma rinna ette ning kostis julgeste: Pöleta mind tulega, anna mind fiskjate metsaliste kätte, waewa mo ihu kõigefangemate piinamiste läbi; aga fenni kui mo sees elu on, ei taha ma mitte Kristust ära salgada!

Maawalitseja laskis Weodori ihu raud küintega katki fiskuda; aga kõige kibedama walu sees jäi Weodor kõikumata kindlaks ning ühte puhku hüidis; „Ma tahan Issanda tki ita igal ajal, alati olgu Tema kiitus mo suus!“ (Paul 34, 1).

— Eks sull häbi ei ole ühe inimese peale loota, kes kui kõlwatu kurjategia risti löödud on? ütles maawalitseja tema wastu.

— Saagu see Issanda teutuse surm ka mulle ning kõigile, kes Tema nime appi hüidwad, ofaks! — kostis marter.

Raua aega piinati weel Weodorit, ning wiimaks hakkas maawalitseja teda uueste jumalatele ohwerdama sundima. Aga Weodor kostis:

— Eks sa ometi Jumalat ei kardad, kes sulle meelewalla ja wõimuse on annud? Tema läbi walitsewad kuningad, aga sina tahad, et mina

elawast Jumalast ära taganeksin ning ilma hingeta
kiwi kumardaksin!

— Ütle, mis sa tahad, kas meiega olla, wõi oma
Kristusele truuks jäeda? küsis maawalitseja pärast
üirikest waitolemist.

— Mina tahan Kristusega igaweste elada!
kõstis Weodor suure rõõmuga; — tee minuga mis
sa tahad!

Siis andis maawalitseja järgmise käsu Weodorist
wälja: „Weodorit, kes mitte kõrgete kuningate sõna
ei taha kuulda ning suurte jumalate alla heita,
waid Jeesuse Kristuse sisse usub, kes Pontsiuse
Pilatuse ajal on risti löödud, käsin mina tulega
ära põletada.“

Maawalitseja teenrid töiwad puid kokku, tegiwad
puu riida ülesse, paniwad tule otja ning wiisiwad
Weodori surma nuhtluse paika. Weodor tegi risti
tähte oma rinna ette, läks ise puu riida peale ning
andis palwe ja täruga oma hinge Jumalale. Selle
asja nägia kirjutab: „meie nägime tema püha hinge,
kui walku taewa poole üles lendawat.“ Üks jumala-
karklik ristiusu naene, nimega Ewsewia, wöttis püha
matri luukondid, mattis neid oma maja juurde
Ewhaita linna maha ning pidas iga aasta tema
mälestust.

Ligi wiekümne aasta pärast walitses Kreeka maal
keiser Julian, see Jumalast taganeja, kes ristirahwast
wihkas ning neile mitmel wiisil püidis kurja teha.
Teades, et nemad esimesel suure paastu nädalal
kõwaste paastuwad, andis Julian, Konstantinopoli
linna ülemale käsu kõik toidu asjad, mis turu
peal müüdi, wäerjumalate ohwri werega ripputada,

et ristirahwas midagi osta ei saaks. See käsk sai warsti täidetud. Aga Konstantinopoli ülemapiiskopile ilmus nägemises püha kannataja Weodor Tiron ning ütles tema wastu: „Ära luba ristirahwast midagi turude pealt osta, sest kõigi toidu asjade peale on wäerjumalate ohwite weri ripunud, ning käsi neid, kellel toidu asja majas ei ole, k o l i w o t teha, see on nihu meega keeta.“ Ülempiiskop küsis imega temalt kes ta on, et ta ristirahwa eest nõnda suurt mured kannab. „Mina olen Kristuse kannataja Weodor Tiron, kostis tema, -- ning olen Jumalast ristirahwast aitama läkitud.“ Pärast neid sõnu kadus püha marter tema filmade eest ära. Ülempiiskop tegi nõnda, kui teda oli kästud, ning ristirahwas toitsiwad ennast nädala otsa k o l i w o g a (meega keedetud nisudega). Kui Julian nägi, et tema kawal nõu mitte korda ei läinud, käskis ta toidu asju turude peal jälle wana wiisi müüa. Ristifogudus peab täna pääwani suure paastu esimesel nädalal püha Weodori Tironi mälestust ning ristirahwas, oma tänu tunnistuseks püha suuremartri wastu, pruugiwad sell nädalal k o l i w o t.

Püha Leo, Rooma paawsti mälestus.

18. Webruaril.

Püha Leo oli Italia maalt pärit ning pühendas ennast noorest põlwest Jumala teenistusele. Kui ta pärast paawsti Sixtuse III. surma paawsti trooni peale sai pandud, kandis ta, kui hea karjane, oma waimuliku karja eest suurt hoolt, oli ise temale jumalakartuses eesmärgiks ning kaitjis teda wägewaste jeespidiste ja wäljaspidiste waenlaste eest.

Sell ajal oli hirmus wiletsus Italia maa peale tulemas. Attila, Gunnade kuningas, keda tema halastamata tegude pärast Jumalawitsaks hüiti, tuli 452. aasta ümber Italia maale ning oli oma sõawäega juba Rooma peale tulemas. Leo tegi kõigest südamest palwet ning palus ka püha Apostlitelt Peetruselt ning Pauluselt *) eespalwid, siis läks Rooma senatoridega hirmsa kuninga wastu ning hakkas tema ees armu paluma. Kui Attila paawsti kõne sai läbi kuulnud, lubas ta Rooma paawsti jauskonnale armu anda, ning tõeste, läks warssi sealt ära, mis tema sõamehed, kes ialgi tema poolt armuheitmist ei olnud näinud, wäga imeks paniwad. Suure imega küsijiwad nemad temalt, — miks pärast ta nõnda ruttu paawsti palwet kuulis ning Rooma

*) Püha apostlid Peetrust ning Paulust, kes Roomas oma elu armuõpetuse kuulutamise pärast ära andsiwad ning ka seal maha maetud jaiwad, arwatakse Rooma linna kaitsjateks.

linna enesele alla ei wõtnud, mis temale suureks kasuks oleks olnud.

— Teie wist ei ole seda näinud, mis mina nägin? ütles Attila nende wastu. — Sell ajal, kui paawst minuga kõneles, pidasivad faks hiilgawat meest paljad mõegad minu pea peal ning ahwardasivad mind ära tappa, kui ma Sumala ülempreestri palwet ei kuule.

Püha Leo walitsuse ajal koormas weel üks teine wiletsus Ristifogudust. Waleõpetused tegiwad ristirahwa seas palju segadusi. Ehk nad küll kõigemaapealiste ning ka kohaliste sinodite peal hukkamõistetud said, siiski ei kadunud nemad ära, waid tõusiwad uuel näul jälle ülesse ning leidsiwad enesetele palju järekkäijaid. Kõige suuremat waidlemist oli sell ajal ristirahwa seas Jeesuse Kristuse loomuse pärast.

Ewangeliumpist näeme meie, et Issand Jeesus Kristus oli ühes tõsine Sumal ja tõsine inimene; aga üks waleõpetaja, nimega Ewtihius, õpetas, et Jeesuse Kristuse sees üks ainus Jumalik loomus on. Sell ajal oli Konstantinopolis patriarhiks püha Wlawian, üks waga ja jumalakartlik inimene, kes kõigest wäest õige usu eest seisis. Uga keisri Wiodosiuse Noorema ligemad sõbrad wihkasivad teda, ning tema kõige tigemad waenlane oli kohitsetud isand Krisantius, kellest kuningas suurte lugu pidas; tema püüdis mitmel wiisil patriarhile meele haigust teha ning mitmed wale jutud tema peale üles tõsta.

Wlawian, waleõpetuse laialelautamist nähes, kutsus 448. aastal kohalise sinodi kokku ning nõudis, et Ewtihius sinodi ette tuleks. Raua aega pani

Ewtihius patriarhi käsu wastu, aga wiimaks tuli ta sõameeste saatmisel, keda ta keisrilt enese kaitsmiseks oli wälja palunud, sinodi ette. Tema ütles seal oma õpetuse wälja ning ei tahtnud seda kuuldagi, mis kokku tulnud piiskopid ilma paha meeleta temale wastu rääkisiwad. Ning nemad, tema kangekaelust nähes, tegiwad teda preestri ametist lahti. Ewtihius kaebas selle asja üle Rooma paawsti Leo ees. Aga ta paawst mõistis Ewtihiuuse õpetuse hukka ning jaatis omas kirjas Blawianile õpetuse Jumala Poja liha fisse saamisest. Aga Ewtihius oli tark ja kawal, heitis Blawiani waenlaste nõusse ning jõudis ta keisri ning tema abikaasa meele enese kasuks pöörda. Teisel aastal sai Ewesuse linna Ewtihiuuse feltfilistest sinod kokku kutsutud, kus Dioskorus, Aleksandria patriarh, esimeheks oli. Selle sinodi peal, mis mõrtsukat sinodi nime all teada on, sai Blawian, kui uute dogmatide üleswõtja, hukka mõistetud, ning mitmed piiskopid saiwad wägise Ewtihiuuse õpetuse alla nimesid kirjutama sunitud. Kutsuti Blawian ette. Dioskorus ja tema nõume-
 hed mõistsiwad Blawiani, kui ühe waleõpetaja hukka, lasksiwad ametist lahti ning wõtsiwad nõuks teda Egiptuse maale wangi põlwe saata. Aga mõned piiskopid hakkasiwad Blawiani eest seisma. Tõusis tüli; Dioskorus nõudis sõamehed fenna, Blawian sai hoopidest nõnda raskestes wigastud, et mõne pääwa pärast ära suri.

Kui püha Leo sest kuulda sai, siis tegi ta üleskohtuse sinodi mõistmise tühjaks, ning tema nõu järele, sai keisrina Pulheria ning tema abikaasa Markiani ajal, neljas Kõigemaapealne sinod Halkido

linna, 451. aastal, kokku kutsutud. Selle sinodi peal oli 630 piiskoppi ning tema mõistis Gvthiuse waleõpetuse hukka ja tegi järgmise otsuse: peab uskuma, et Jeesuse Kristuse sees ta's loomust on, mis mitte ühte liidetud, jagatud, lahutud, ega muudetud ei ole. Seal sai ka püha Leo kiri, mis ta Blawianile oli saatnud, ning kus sees õpetus Jumala Poja liha sisse saamisest oli, ette luetud; ning kõik Galkido sinodi isad tunnistasiwad et see õpetus Apostlite õpetusega ühesugune on. Dioskorus sai, kui Blawiani tapja ametist lahti lastud ning Blawiani ihu Konstantinopoli linna wiidud. Tema mälestust peetakse ühes püha Leo mälestusega, 18. Webruaril.

Püha Leo, kes wäga wana ea sees ära suri, saab ajakirjades Suureks hüitud. Tema ajal tuli Genferih, Wandalide kuningas, Rooma linna peale; aga püha paawst, kes ükskord oma isamaa Attila käest ärapeastis, jõudis ka Genferihi eest temale armu paluda ning Rooma kodanikkude eest seista, keda hirmus kuningas oma ikke alla tahtis wõtta.

Sellamal päawal, nagu meie ütlesime, peab Riistifogudus ka püha Blawiani, Konstantinopoli patriarhi mälestust.

Püha martri Mawrikuuse ja seitsemekümne sõamehe kannatamised.

22. Vebruaril.

Keiser Maksimian, kes neljandamal aastajal Rooma riigi, üle walitses, oli üks neist kõigetigedamatest ristirahwa tagakuusajatest. Tema andis kanged käsud nende wastu wälja ning ise, kui omas riigis ümber reisis, waatas selle järele, et need käsud täidetud saaksiwad. Nõnda tuli ta ükskord Apameja linna, Siria maale. Seal toodi tema ette kaebdus, et üks sõaülem, nimega Mawrikius, Kristuse fisse usub, ning et seitsekümmend sõameest, kes tema all, ka ristiinimised on. See sõnum tegi kuninga meele koguni pahaseks. Tema käskis Mawrikuuse ja sõamehed seatud päawal enese ette tuua ning ütles Mawrikuuse wastu :

— Meie lootfime, Mawrikius, et sina, kes meilt aunimed ja suure waranduse oled saanud, meid austaste teenid; et sa neid juhata, kes ennast meie seaduse poolt ära pöörwad ning neid nuhtled, — kes meie wastu panewad, Aga nüüd oleme meie sinust koguni teist asja kuulnud: et sina mitte ükspäinis teisi ei juhata ega karista, waid weel ise meie jumalate wastu paned ning neid teutad, mitte neile ohwrid ei too ning neid ei kumarda. Kas see kõik tõsi on?

— Jah, see on tõsi, kostis Mawrikius, — meie ei kumarda sinu jumalaid, waid austame seda tõsist

Jumalat, Kes taewa ja maa ja mere ja kõik, mis nende sees, on loonud; aga sinu nikerdud kujusid ei sünni mitte jumalateks nimetada.

— Dns see sinu tänu meie jumalate vastu, kellelt ja aunime ja ülema ameti meie sõawägedes oled saanud? ütles kuningas.

— Midagi head ei ole mina ialgi teie wäerjumalatele saanud, kostis Mawrikius, — ning ei taha neid austada, sest meeletu on see inimene, kes igawese Jumala maha jätab ning inimese kätetööd kumardama hakkab.

Siis käskis kuningas Mawrikiuse kõrwale wiia, ja ütles teiste sõameeste vastu:

— Kes on teid petnud ning õpetanud jumalate kumardamisest maha jätma ning ühte inimest, kes oma kurjategude eest on ristilöödud, jumalaks pidama? Jätke oma eesküsimine maha.

Kaks sõameest, Weodor ja Wilippus, astusiwad ette ning kostusiwad kõikide teiste eest: „Ka sulle, kuningas, soowime meie, et sa sestsamast eesküsimisest peaseksid, millest meie peasnud oleme; sest meie kumardame seda tõsisest Jumalat, kõigewägewamat Isa, Tema ainusündinud Poega, seda Jumala ülemat tarkust, ning Tema püha Waimu, Kes meid on üheolulist Kolmainust Jumalat tundma õpetanud ning sinu waleusku põlgama juhitanud.

Kuningas katsus sõamehi mitmel wiisil Kristust ära salgama sundida; lubas neile aunimes anda ning ahwardas neid piinata ja surmata; aga kõik tema waew oli ilmaasjata: sõamehed ühest suust kostusiwad temale, et nad piinamisi ei kardad, sest et selle inimese süda, kes Jesandat armastab ei wõi mitte araks

minna. Siis käskis kuningas sõameste wööd ning riided nende ümbert ära wõtta, mis wanal ajal suureks teutuseks arwati; aga sõamehed ütlesiwad tema wastu.

— Sina wõid küll sõameeste aunimed ning meie riided meilt ära wõtta; aga Jumal, Keda meie teenime, tahab meile hukkaminemata riided anda ning meid taewa auga ehitada, mis fina näha ega mõista ei wõi.

Sõamehed wiidi, kuninga käsu peale, wangitorni, kus nad ennast palwega püha martrite osa wastu wõtma walmistama hakkasiwad. Nemed palusiwad Jumalat, et Ta neile wäge, mõistust ja kannatust annaks ning neid nende hulka arwaks, kes Tema meelest armsad on. Kolme pääwa pärast kutsus Maksimian neid uueste kohtu ette ning andis neile kõige rahwa ees nõu usust ära taganeda, ja see läbi elu peasta; aga nemed kuulutatiwad temale, et nad Kristuse nime pärast surra tahtwad.

Sõameeste seas oli üks noormees. Kuningas küsis temalt, kes tema on.

— Minu nimi on Wotin, kostis noormees, — mina olen Roomlane ning Mawrikiuse poeg, kes mind on Issandat Jeesust Kristust tundma õpetanud ning püha usu seaduses üles kaswatanud.

— Sina oled noor ning mõistmata, kostis kuningas, fina ei tea isegi, mis sulle kasuks tuleb; kumarda jumalaid, ning siis peased ja surmast.

— Sina nimetad mind mõistmataks selle eest, et ma sinu wäerjumalaid ei kumarda, kostis noormees; — aga mina olen ometi targem kui teie, sest usun Issanda Jeesuse Kristuse sisse, Keda teie ei tea.

Kuningas hakkas uueste ristiinimesi piinamiste ja surmaga hirmutama, aga nemad kostiswad julgeste temale: „Wotini sõnadest wõid sa meie usku ning wäge tunda. Kui juba see noormees sind oma usu õigusega ning Kristuse tundmisega häbi sisse saatis, kas siis meie temast nõdremad oleme, et piinamisi wahwaste ära kannatada ei jõua, et kannatuse läbi saadanat häbi sisse saata ning Kristuse, meie Jumala filma ees armsaits saada?“

Siis käskis kuningas ristiinimesi härja soontega armutumal kombel peksta. Nende veri laenetas maas; aga nemad, kibedat walu kannatades, palustiswad Jumalat et Ta neile appi tõttaks. Ning Issand ei jätnud neid abita, waid kinnitas neid kannatuses ja Jumala armastuses. Kuningas fundis neid omast usust ära taganema, aga nemad kostiswad temale.

— Olgu sulle, halastamata kuningas, teada, et nõnda kui sina ei tunc Kristuse walgust ning armastust seepärast, et rumaluse pimeduses oled, nõndasama ka meie ei tunne walu piinamistest, mis sina meie peale paned, seepärast et usust ning Kristuse meie Jumala armastusest walgustud oleme. Pane aga weel uusi ning kangemaid piinamisi juurde, meie ihaldame nende sees siit ilmast lahkuda, et Kristust, seda elawat Jumalat ning igawest Kuningat näha saada.

Siis sai kuningas hirmust wiha täis, käskis suure tule üles teha ja martrid senna sisse wjata. Aga Jumala wägi kaitfis neid tule sees, ning tuli ei teinud neile midagi wiga. Pärast käskis kuningas nende ihu terawate raudriistadega katki kiskuda; aga ka selle piinamise kannatasiwad nemad wahwaste

ära, ning Mawrikius ütles kuningale wastu: „Eks ja ometi oma nõdrust tundma ei hakka? Eks ja ei näe, et ka see noormees selle piinamise, mis sa tema peale panid, wahwaste ära kannatas? Aga sina mõtled pärast seda weel meid ära mõita.“

Nende julgete sõnade eest trahwis Maksimian Mawrikiust hirmsal kombel: lastis tema poja, noore Botini, tema silma ees ära tappa. Aga Mawrikiusel oli hea meel, et tema poeg kõlblikuks sai Kristuse nime pärast furra ning ütles kuningale, et tema ning tema seltsimehed walmis on weel kängemad piinamised ära kannatama.

Halastamata kuningas käskis martrid linnast wälja, ühte mäda foosse wiia, neid meega määrida ning puude külge kinni siduda. Oli juine aeg ning palaw ilm. Selles foos oli palju kärbsed, sääska ja parmušid, kes martrite ihu peale met sööma lendasiwad ning nende werd imesiwad. Mitu päewa oliwad martrid seal kange waewa sees; aga nende usk ei kõikunud minutitki. Wiimaks, kui nad elu otja ligitulemist tundma hakkasiwad, läkitasiwad nad oma wiimse palwe Issanda poole ja hüidsiwad: „Oh Issand meie Jumal! kes Sa meid oma kaju ning näu järele oled loonud, oma tõe tundmisega walgustanud, omia ainusündinud Poja ja oma püha Waimu tundmise walgust meie sisse walanud, Sinu kätte anname meie omad hinged ning palume Sind, et Sa meid nende sekka asutaksid, kes algmisest Sinu meelepärast on olnud. Meie oleme Sind kõigest südamest armastanud ja Sinu pärast surmale läinud; sest Sina üksi oled see helde ja armuline Jumal, ning Sinu pärast on au igaweste Amen.“

Pärast neid sõnu andsiwad pühad martrid omad hinged Jumalale. Kuningas käskis nende pead otsast ära rajuda ja nende ihud maha matmata jätta, aga ristiinimesed matsiwad neid salaja ööse maha.

Breestliku kannataja Polikarpuse, Smirna piiskopi mälestus.

23. Webruaril.

Apostlite ajal elas Smirna linnas üks jumalafartlik ja rikkas ristiusu lehk naene, nimega Kallista. Armastust Issanda vastu täis olles, täitis ta suure hoolega Issanda seadust ning jagas waestele rohkest armuandeid. Et tal enesel lapsi ei olnud, seepärast wõttis ta ühe waese lapse, nimega Polikarpuse, omale kaswandikuks. Ta armastas teda, kui oma lihaliiktu poega ning, kui laps suureks kaswis, andis naene kõik oma maja ning waranduse tema hooleks. Polikarpus oli tõeste ka oma heategia armastuse wäert, sest juba maast madalast hakkasiwad tema sees kõik kristlikud head teud tärkama. Pärast oma surma jättis, Kallista kõik oma waranduse Polikarpusele, aga et tema süda mitte maapealiskt wara ei armastanud, seepärast jagas ta kõik waestele, aga ise hakkas suures kasinuses ja puuduses elama, wäsimata

palwet tegema ning waeste, haigete ja elatand inimeste eest muret kandma.

Smirna piiskop, Bukol, noore mehe waga elu ja armastust Issanda seaduse wastu nähes, hakkas temast suurt lugu pidama, pani teda esite kōstriks ning pärast diakoniks ja käskis teda rahwale Jumala kuulutada. Sell ajal kulutatiwad pühad apostlid Joannes (Teologus) ja Paulus Weihe Aasia maal armuõpetust. Kui Polikarpus nende jutlust kuulda sai, siis heitis ta nende jüngriks, käis nendega mitmed Weihe Aasia maa linnad läbi ning püidis armuõpetuse wäljalautamises neile abiks olla. Püha apostlite soowimise järele, pühitses püha Bukol Polikarpuse preestriks. Ses ametis oli Polikarpus nõndasama hoolikas: seletas rahwale Jumala sõna, jutustas neile õnnistegia elust, imetegudest ning õpetusest ja püidis paganaid tõe tundmisele tuua. Tema jutluse pärast jätkiwad mitmed wäerjumalate teenistuse maha ning uskusiwad Issanda sisse.

Enne surma sai püha Bukolile Jumalast teada antud, et pärast teda peab piiskopi amet Polikarpuse kätte minema, ning Bukol andis surres oma koguuse Polikarpuse hoolets. Polikarpuse piiskopi ametisse pühitsemise juures sündiwad imetähed, mis kõige rahwale näitasiwad, et Jumala õnnistus tema peal hingab. Tempel sai ühte iseäralikku walgust täis, ning mõned uskjate seast nägiwad ühte walget tuikest Polikarpuse pea ümber lendwat. Mõnede filmade ees näitas Polikarpus, kui üks sõamees, kes sõtta minemas, sõariistadega ehitud olewat, mõned jälle nägiwad teda kuningliku purpuri riidega ehitud olewat ning taewa walgusega hiilgawat.

Need imetähed näitasivad ette, et Polikarpusest üks iseäranis kuulus mees Ristikoguduses tuleb, ning tema sai tõeste warsti kõige ausamaks piiskopiks Weiße Aasia maal. Ka paganadki austasivad teda tema heategude, waimu kindluse ja tasanduse pärast, uing tema pööris palju neid Kristuse poole. Mõned tema jüngerite seas, nõnda kui — püha Irineus, Papius ja Pionius, saidad ka oma püha elu poolest kuuljaks. Tema kuulutas wäsimata Jumala sõna, läkitas uueste walgustud ristiiinimestele maenitsuse kirjasid ning kandis suurt hoolt oma waimuliku laste hingede eest. Püha Ignatius Jumalakandja räägib ka oma ringkirjades Smirna piiskopi (Polikarpuse) pühast elust. Kui püha Ignatius juba surmale mõistetud oli ning Rooma surma nuhtlust wastu wõtma läks, siis tuli tal Smirna linnast läbi minna, ning tema oli mõned pääwad Polikarpuse juures ja kirjutas seal mitme kogudusele ringkirjad. Issand austas Polikarpust ka inimeste ees, — andis temale meelewalla imetegusiid teha: tema palwe läbi saidad haiged terweks ning Issand kaitjis teda ime-likul wiisil wiletjaste ja äparduste eest. Ükskord, kui ta Weiße Aasia maal reisis, jäi ta ühte wõeraste majasse seisatama. Dösel sai ta häkitselt Jumala Inglise unest üles aratud, kes teda ilma aja wiit- mata wõeraste majast käskis wälja minna. Ning nii pea, kui Polikarpus Inglise kätse jõudis ära täita, langes wõeraste maja maha ja kõik, kes seal sees oliwad, leidsiwad tema waremete all surma.

Sell ajal, kui Polikarpus Smirna piiskopi ametis oli, kiusati ristirahwast kangeste taga. Aga kõige see juures walitses Polikarpus hulga aega

Smirna koguduse üle ning elas väga wana eani. 167. aasta ümber, keisri Markuse Awreliuse ajal, läks tagasiuamine Weiße Wasia maal iseäranis kangeks. Ütlemata hulk ristirahwast andsiwad hirmfate piinamiste sees, Issandat kiites ja tänades, oma elu püha ristiusu eest ära. Paganad ning Juuda rahwas, teades missuguse hoole ja wäega Polikarpus Kristust kuulutas, saiwad hirmust wiha tema wastu täis, ning hakkasiwad tungiwalt nõudma, et ta kohtu ette saaks toodud. Polikarpus ei kartnud surma ning hakkas kindlaste ootma, et teda finni wõetaks. Aga ristirahwas, oma armsa hingekarjatse elu peasta tahtes, palusiwad teda mõneks ajaks linnast ära põgeneda; wist lootsiwad, et kange tagasiuamine warsti otša löpneb. Püha Polikarpus kuulis nende palumist ning läks ühte külasse, mis Smirna linna ligidal oli. Seal tegi ta pääwad otša palwet. Aga warsti anti temale nägemise läbi teada, et tema kannatamise tund ligi on. Tema nägi, et tema pealune põles, ning ütles rahulikult nende wastu, kes temaga oliwad: „mina saan Issanda Jeesuse Kristuse nime pärast tulega ära põletud.“ Ning tõeste, warsti leiti tema pelgu paik ülesse; kolme päewa pärast tuliwad sõamehed, kes Smirnast oliwad saadetud senna külasse, kus Polikarpus oli. Kui Polikarpus nende tulemisest teada sai, siis ütles tema: „sündku Issanda Jumala tahtmine!“ ning läks nende wastu wälja. Sõamehed, ühte ausat wanakest, kelle palgest püha rahu ning tasandus paistis, eneste ees nähes, ei julgenud käsa tema külge panna. Polikarpus kõneles nendega lahkest, käskis neile lõuna söömaaja walmistada ning palus ühe tunni enesele

aega anda Jumalat paluda. Sell aja sees, kui sõamehed lõunat söivad, tegi Polikarpus kõigest südamest palvet, tänas Jumalat kõigi Tema heategude eest ning palus Kristikogudusele, mis maa peal oli laiale pillatud ning raske waewa all ägas, Jumalalt abi. Kui Polikarpus sai ennast palwe läbi kinnitanud, siis läks ta sõameeste juurde, kes teda eesli selga panivad ning Smirna linna viisivad.

Raks Smirna linna wanemad tulivad tee peal tema wastu. kutsusivad teda oma tõlda istuma ning hakkasivad tema peale käima, et ta filma kirjaks suusõnagagi Kristust ära salgaks, ning ütlesivad, et ka ülemad ise teda jurmast peasta tahtwad. Aga Polikarpus kostis neile kindla sõnaga, et ta nende nõu kuulda ei wõta. Siis saiwad linna wanemad tema peale pahaseks ja lükkasivad teda tõllast wälja, kus juures püha wanake oma jala ära wäänas.

Kui Polikarpus kohtu paika sai toodud, siis hüidsivad kõik uskmata inimesed suure rõõmuga: „Polikarpus, see õal inimene on kinni wõetud!“ sest nemad teadsivad, et tema kõige Weike Asia maa ristirahwa peawanem oli. Aga ristiinimesed, kes seal oliwad ning ka ise Polikarpus, kulsivad ühte healt taewast ütlemat: „ole wahwa Polikarpus!“ See heal kinnitas kõiki ning andis wanakesele uut wäge. Kohtumõistja andis Polikarpusele nõu usust ära taganeda ning Kristust laimama hakata, aga Polikarpus kostis rahulikult:

Kahetjakümmend kuus aastat teenin mina Issandat oma Jumalat, ning Tema ei ole mulle ialgi midagi paha teinud, waid on mulle palju head teinud; kuidas wõin ma siis pärast seda oma Kuningat laimama hakata?

Rui ja ifka nõnda saad rääkima, siis tahan ma kiskjad metsalised sinu peale wälja lasta, ütles kohtumõistja.

— Tee mis ja tahad; aga sellegipärast ei taha mina oma head osa pahema wastu ära wahetada.

— Ma lasen sind tulega ära põletada, kiskendas kohtumõistja, kes ähwardamistega Polikarpust hirmutada lootis ning ka ise teda surmasti peasta tahtis; aga piiskop kostis rahulikult temale:

— Sina hirmutad mind selle tulega, mis ära kustub, aga sina ei tea midagi sest igawesest tulest, mis uskmata ja ülekohtuste inimestele on walmistud.

— Siis kuulutas kohtumõistja suure healega kõige rahwale, et Polikarpus ennast kristlasteks tunnistas. Paganad ja Juuda rahwas hakkaswad kohe kange kisa tema surma nõudma ning hüüdsiwad: „see on see kõige Weike Aasia rahwa rikkaja, kristlaste isa, meie seaduse kautaja; saagu ta ära põletud!“

Rui kohtumõistja rahwa kisa kuulis ning nägi et Polikarpust wõimalik ei ole Kristuse poolt ära pöörda, siis käskis ta puid ning hagu kokku kanda. Pandi puu riit ülesse, wõeti wanake finni ning taheti ahelatega riida külge finni panna, aga Polikarpus ütles piinajate wastu: „ei ole tarwis mind finni panna; See Kes mulle ihaldamise on annud kannatada, Seesama saab ka mulle wäge andma, et ma piinamised wõin ära kannatada ning põlewa riida peal liikumata olla.“ Siis seuti tema käed ja jalad finni ning heideti riida peale. Aga tema palus Jumalat ja ütles: „Ma tänan Sind, oh Issand minu Jumal, et Sa mind oma martrite ja

tunnistajate jekka oled arvanud, mind Kristuse kannatamise karikast joodad ning Tema walu osaliseks teed, et mind see läbi ülestõusmises Temaga igawese elu osaliseks teha. Wõta mind, kui oma meelepäralist ohwrit wastu. Ma austan ja kiidan Sind, Jumal, ja Sinu Poega Jeesust Kristust, ja Sinu püha Waimu. Sest Sinu pärast on kõik au nüüd ja ikka ja igaweste. Amen."

Selle aja sees kandsiwad paganad ning iseäranis Juuda rahwas hagu tulde, ning, kui Polikarpus sai palwe lõpetanud, tõusis tule leek väga kõrgele. Aga seal sündis üks imeasi, mille läbi Jumal oma wäge ilmutas: tuleleek oli, kui sein, ükspäinis püha mehe ümber, läks alt laiale ning tuli ülevalt kokku, aga ei puutunud tema ihusse, mis ilma wigata jäi ning head haiju wälja lehtas. Kohtumõistja käs kis ühte sõameest pitka odaga Polikarpuse läbi pista. See sai täidetud ning tema haawast jookkis nõnda rohkeste werd, et tuli ära kustus. Polikarpus heitis hinge.

Juuda rahwas, kes neid imeasju nägiwad, mis püha Polikarpuse piinamise juures sündisiwad, palusiwad kohtumõistjat Polikarpuse ihu ära põletada, sest kartisiwad teda ristirahwa kätte anda, kes, nende aru järele, oleksiwad teda kui Jumalat austama hakkanud. Selles ringkirjas, mis Smirna ristirahwas teiste kogudustele Polikarpuse kannatamisest läkitasiwad, kirjutawad nemad: „Nemad (Juuda rahwas) ei tea seda, et meie mitte ei wõi Issandat Jeesuse Kristust, kes kõige maailma lunastamise pärast on risti peal furnud, maha jätta ja inimesi jumalateks pidama hakata. Temale, kui ainule tõsi-

file Jumala Pojale, anname meie jumalikku au, aga martrid auustame meie, kui Kristuse jüngrid ning Tema tõsisid järelkäijaid, kes armastuse pärast Tema wastu on piinamisi kannatanud ja oma elu annud; püüame nendest jumalakartuses ja usus õpetust võtta ning nendega igawese au osaliseks saada." Kohtumõistja käsu peale põletas üks pealik Polikarpuse ihu ära; „aga meie (kirjutavad Smirna ristirahwas kõikidele teiste kogudustele), — aga meie korjasime tuba seeft Polikarpuse fondid, mis meile kallimad kui kuld ning kallid kiivid on, kokku, matsime neid ühte puhtasse kohta maha, ning saame seal rõõmuga tema surma pääwa pühitsema nende mälestuseks, kes Kristuse pärast on kannatanud ning nende kinnituseks, kes jellsamal kombel saavad, Kristust meie tõsist Jumalat tunnistades ja austades, surema. Selle ringkirja läkitame meie teile wenna Markuse läbi. Kui teie teda läbi luete, siis saate teda teiste wendade kätte, et ka nemad austaksivad Jumalat, kes meile niisuguse ustawa wäljawalitsitud mehe on läkitanud ning kes ka meid võib oma armuga täita, ning oma igawesse riiki wiia, oma ainusündinud Poja Jeesuse Kristuse läbi, Kelle pärast on au ja tiitus, riik ja wõimus igaweste. Amen."

Meie mõttime siin mõned ridad sest ringkirjast, millega Smirna ristirahwas püha Polikarpuse martrikust surmast wendadele teada andsivad. Niisugused ringkirjad saiwad wanast ühest kogudusest teisi läkitud, see tarwis et ristirahwast uskus kinnitada, ning et kõik ristiinimesed oleksivad wõinud kõlblikul wiisil püha martrite mälestust pidada, kes Kristuse pärast oma elu oliwad annud. Rahju, et niisugusid ring-

kirjasid wäga pisut meie ajani on alles jäenud, sest tagatiusamiste ajal otfishwad paganad suure hoolega kõik ristirahwa käekirjad ülesse ning põletasiwad ära.

Pühast Bolikarpusest on mõned kirjad järele jäenud. Nende seas on kõige tähtsam tema Maenitjuse kiri Wiladelmia rahwale, kus sees ta iga seisuse inimestele tarwiliku õpetust annab, kõiki oma kohusid täitma maenitseb ning kannatusetele äratab, Selle eesmärgi järele, „Kes kõik meie eest on ära kannatanud, et meie Tema sees elaksime.“

Püha Tarasjuse,

Konstantinopoli patriarhi mälestus.

25. Debruaril.

Tarasjus sündis Konstantinopolis kahesama aastaja poolel, rikkast ning suurtõugu wanematest, kes teda ristiusu seaduses ning jumalakartuses üles kaswatasiwad ja temale kauni hariduse andsiwad. Ning tema oli wanemate hooletandmise wäert. Tema targa mõistuse ning ausate eluwiihede pärast hakkasiwad kõik suurt lugu temast pidama ning tema sai juba noore ea sees suure ameti peale pandud, kuninga nõuandjaks walitsetud.

Sell ajal walitses Kreeka maal noor keiser Konstantin oma ema Trinaga, kes poja asemel riigi asju

toimetas. Nende walitsuse ajal rikkusiwad waidlemised püha kujud pärast Kristifoguduse rahu. Irina püidis õiget püha kujud austamist küll alles hoida; aga, et püha kujud waenlaste aru oli endiste feisrite ajal, kes nende poole hoidsiwad, suureks kaswanud, seepärast oli temal see asi raske toimetada. Patriarh Pawel (Paulus), kes üks hea, aga nõdra waimuga inimene oli, oli selles asjas ise süialune; sest tema kirjutas endise kuninga ajal hirmu pärast ning oma tahtmist wastu, oma nime nende reeglite alla, mis püha kujud waenlased oliwad kirjutanud. Aga see nõder järeleandmine ei annud temale pärast rahu; rõhutatud südamega kahetses ta oma eksitust taga ja palus Jumalalt andeksandmist, ning wiimaks jättis ise patriarhi ameti maha. Kui ta feisrinat enese ametist lahtilaskmise pärast palus, siis andis ta temale nõu ühe niisuguse mehe enese asemele patriarhiks walitseda, kes oma õige usu ning waimu kindluse poolest tuttaw on, ning Kristifoguduses rahu asutada wõib. Tema näitas Tarasiuse peale, kes tema aru järele, selle suure ameti wäert oli, aga ise tahtis maailma maha jätta ning omad järele jäenud elu pääwad palwes ja patu kahetsemises mööda saata, aga suri mõne päewa pärast ära.

Kui foguduse wanemad uue patriarhi walimise tarwis oliwad kokku tulnud ning Irina neile hingama läinud patriarhi tahtmist kuulutas, siis sündiswad kõik sellega ning walitsesiwad Tarasiuse ühel meelel patriarhiks. Aga tema ise seisis kangeste selle walimise wastu: tema ei arwanud ennast mitte kõlbliku ja osawa olemat sell segasel ja raske ajal foguduse üle walitseda. Aga tema wastupanemist ei

pandud tähele, waid kõik oliwad kindlad omas walimises; seepärast wöttis Tarasius wiimaks patriarhi ameti wastu, aga selle tingimisega. et Kõigemaapealne sinod wiibimata kokku kutsutud saaks, kes waidlemis-tele otja teeks ning rahu ning ühtmeelt Koguduses asutaks. Tema ütles: „mina näen Jumala Kogudust katkikistud ja jagatud olemat, waidlemisi Homiku ja Shtumaa koguduste wahel, wastastiku waenu seal, kus usu ja armastuse ühendus peaks olema.“ Wõik sinod leidis Tarasiuse sõnad õiged olemat; sai nõuks wõetud Kõigemaapealne sinod kokku kutsuda; aga Tarasius, kui lühikese ajaga kõik alamad kirikuteendrite ametid oli läbi läinud, sai patriarhiks pühitsetud.

Tema esimene töö oli nüüd kõikidele patriarhidetele ja Homiku ning Shtumaa piiskoppidele kirjad saata ning neid sinodi peale kutsuda. Teiste seas kirjutas ta ka Rooma paawsti Adrianile kirja. Omas kostuses andis Adrian juba tunda, et ta ennast kõige Kristikoguduse peaks arwata tahab, aga siiski saatis ta kaks piiskoppi sinodi peale. See Rooma paawstile wõimuse ahnus tegi wiimaks seda, et Homikumaa kogudus Shtumaa kogudusest ära lahkus.

Sinod pidi Konstantinopoli kokku tulema ning templis, mis Konstantin, see Suur, oli ehitanud, ärapeetud saama. Aga nii pea, kui piiskopid senna kokku tuliwad ning Tarasiuse esimeseks walitsetiwad, piiras üks sõameeste jalk, kes püha kujude waenlaste poole hoidis, templi ümber, ning ähwardas piiskopid ära tappa, kui nad mitte sealt ära ei lähe. Sõamehed ütlesiwad, et nemad mitte wäerjumalaid Jumala templide sisse wiia ei lasse. Püha kujude waenlased, omas eksituses, nimetasiwad püha kujusid wäer-

jumalateks, sest nemad ei mõistnud, et õigeusfulised austawad kujudes mitte neid laudu, kuhu peale nad maalitud on, waid Sumalat ja püha inimesi, keda kujud meele tuletawad.

Rahwa määsamist kartes, läks sinod laiale ning tuli teisel, 788. aastal, Nifea linna, kus wähem püha kujud wäenlasti oli, kokku. See oli seitsmes kõi gemaapealne sinod. Selle sinodi peal, kus Tarasius esimeheks walitseti, oli üle 360. piiskopi. Ühel meelel kinnitasiwad nad mõned kiriku seadused, ning püha kirja ja püha isade õpetuse põhja peal tegiwad, püha kujud austamise pärast otfuse; et peab „püha kujud austama ning neid kumardama, mitte kui Sumalat, waid kui Sumala ja Tema Pühade meele tulemise asju.“

Kui nüüd waidlemisele püha kujud pärast sinodi peal ots tehtud sai ning Kristikoguduses jälle rahu walitjema hakkas, siis wõis Tarasius täieste oma aja oma suure ameti täitmiseks pruukida. Warsti pärast seda, kui ta patriarhiks sai, kautas ta omaft majast kõik uhkuse ära ning hakkas koguni liht wiisil elama; kõik oma waranduse pruukis ta wäeste kasuks, haigete majade ehitamise ja teiste armu tegude peale. Kõiki, kes tema juurde tuliwad, wõttis ta lahkeste wastu, pani kõikide palumised tähele, alati Kristust oma filmade ees pidades, kes tuli mitte, „et Sedateenitaks, waid et Tema teisteeniaks.“ Oma waga eluga kõigile eesmärki näidates ning ka kirjade läbi õpetades, nõudis ta kõikidelt kiriku teenritelt tegewust, jumalakartust ja oma kohuste täitmist.

Uga rahu ning waiksus ei kestnud mitte kaua. Tõusiwad teist sugu segadused, kus juures patriarhil oma waimu kindlust tuli näidata. Keiser Konstantin sai täie ealiseks, hakkas ise riigi üle walitsema ning andis ennast oma paha himudele. Tema hakkas ühte neitikest oma sugulast, kes keisrina juurde oli wõetud, armastama ning tahtis temaga abielusse, aga oma seadusliku abikaasaga, Mariaga *) ennast ära lahutada. Et niisugust oma ülekohtust tegu sugugi wabandada, tõstis ta wale jutu Maria peale, et ta temale tahtnud kihwti fiske anda. Kuninga ligemad teenrid, kuninga wiha kartes, ei tohtinud seda juttu waleks ajada; aga kui see asi Tarasiuse kõrwa ulatas siis sai tema meel wäga pahaseks. Warsi saatis keiser ühe oma ülemate seast Tarasiuse juurde, käskis seda walejuttu tema ees rääkida ning järele küsida, kas patriarh tema uut abielu õnnistada lubab. Kui Tarasius selle jutu sai ülekuulnud, siis ütles ta saadiku wastu: „Mina ei mõista mill wiisil kuningas oma alamate käest ausat ning ilmalaitmata elu nõudma hakkab, kui ta ise niisugust ülekohtust tegu neile ette näitab. Kuningana on ilmasüita, — ses asjas olen mina kindel, ning olen walmis enneminne surema, kui kuninga uut abielu õnnistan. See on minu kostus; nõnda saawad ka kõik koguduse wanemad kostma. Anna seda kuningale teada.“ Konstantin sai kurwaks, aga kartes awalikult patriarhi wastu hakata, keda kõik tema waga elu ja hea tegude pärast austasiwad, kutsus ta teda enese juurde, teda lahete ja libedate sõnadega enese nõusse pöördma lootes.

*) Püha Wilareti see Armulise poja tütriga. Waata 1. Detsembril.

Patriarh läks kuningaga juurde ning wöttis ühe auwäert ja jumalafartliku wanamehe, nimega Joanne, kaasa. Konstantin wöttis teda aupaklikult wastu, kuulutas temale, et ta teda, kui oma isa, armastab ja austab, ning pärast seda rääkis temale seda wale juttu, mis ta ise kuningana peale oli tõstnud. Aga libedad sõnad ei wõinud mitte Tarasiuse meelt tõe poolt ära pöörda. Ilma kartuseta kostis ta kuningale: „Ära pane, kuningas, Jumala seaduse wastu! ära wõitle jala kawaluslega õiguse wastu! Kuninga teud peawad awalikud, wabad ning puhtast südamest olema, ning temal ei kõlba salaja Issanda seaduse wastu kurja nõu ette wõtta. Sinule, nagu ka kõigile on teada, et kuningana ilma süita on, aga oma wale jutuga teutad sa ükspäinis oma kuninglikku nime. Seepärast ei taha ma sind mitte seaduslikust abielust ära lahutada ning sinu ülekohust abielu õnnistada. Kes wõib siis sind enam auustada, kui sa awalikul wiisil Issanda seaduse üle astud? Kuidas wõid sa pärast seda teiste ristiinimestega Jumala armu lauale astuda? Jumala ees ütlen mina sulle, ehk sa küll kuningas oled, aga mina ei lasse sind altari ette Kristuse pühast sakramendist osawõtma tulla; sest pühas Kirjas on preestritele ööldud: „ärge laske mo altarit, ja lge alla tallada.“ Waga wanake Joannes noomis ka kuningat ning andis temale nõu oma paha mõtte maha jätta; aga kuningaga meel sai üksnes pahaseks ning tema läskis Tarasiuse ja Joanne teutusega kuningaga kojast wälja ajada.

Warsti pärast seda ajas Konstantin oma seadusliku abikaasa kloostri ning astus oma jugulasega abi-

elusse. Leiti üks kõlmatu preester, nimega Jofep, kes seda ülekohtust abielu õnnistas. Pärast sai see preester kiriku seaduse järele hukkamõistetud ning ametist lahti lastud. See ülekohtune abielu tegi Konstantinile palju pahandust, teutust ja takistust. *) Tarasius ei lahutanud seda ülekohtust abielu ära, kartes et ka Konstantin püha kujusid taga kiusama hakkab. Aga jest jaast püidis Tarasius ennast kuningast eemal hoida ja ükspäinis oma ameti asju toimetada, kannatas tasandusega ja nurisemata kõik need meelegaigused ja pahandused ära, mis Konstantin temale tegi. Aga Konstantini walitsuse aeg oli lühikene, Tarasius aga elas väga wana eani ning suri keisri Nikimori ajal, 806. aasta ümber, ära. Tema sai ühes flooftris, mis ta ise Bosworis Brakia maal oli üles ehitanud, maha maetud, ning tema haua peal saidwad palju haigid imelikul wiisil terveks.

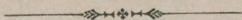
*) Waata: Weodori Studiti elu. November.

Juhataja.

Lehe kÜlg.

Püha martri Triwoni kannatamised	3
Püha martrite Perpetua ja Welitsitata kannatamised .	10
Issanda wastuwõtmise püha (Küinla pääw), ning Sig- laste Simeoni ja Anna mälestus	15
Waga Ißidor Pelusia linnast (Pelusiat)	18
Püha martri Agahwia kannatamised	22
Püha martri Dorotea kannatamised	28
Püha suuremartri Weodori Stratilati kannatamised .	37
Püha martri Nikiwori kannatamised	45
Preestriliku kannataja Wlasiuse mälestus	49
Püha Meletius, Antiohia piiskop	56
Püha Aleksiuse, Kiewi mitropoliti ning kõige Wenemaa imeteutegia elu	64
Püha apostli Dnesimuse mälestus	76
Püha suuremartri Weodori Tironi kannatamised . .	80
Püha Leo, Rooma paawsti mälestus	85

Püha martri Mawrikiuse ja seitsmekümne sõamehe kannatamised	89
Preestriliku kannataja Polikarpuse, Smirna piiskopi mälestus	94
Püha Tarasiuse, Konstantinopoli patriarhi mälestus .	102

EA 49687

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00126719 0